

00 F

60 G.

ἑποικίωσα ἀπὸ τῶν ἀποστόλων 12-22.

B. o. 515.

H. Hornet
Schillerstr.

PHYSIOLOGIA

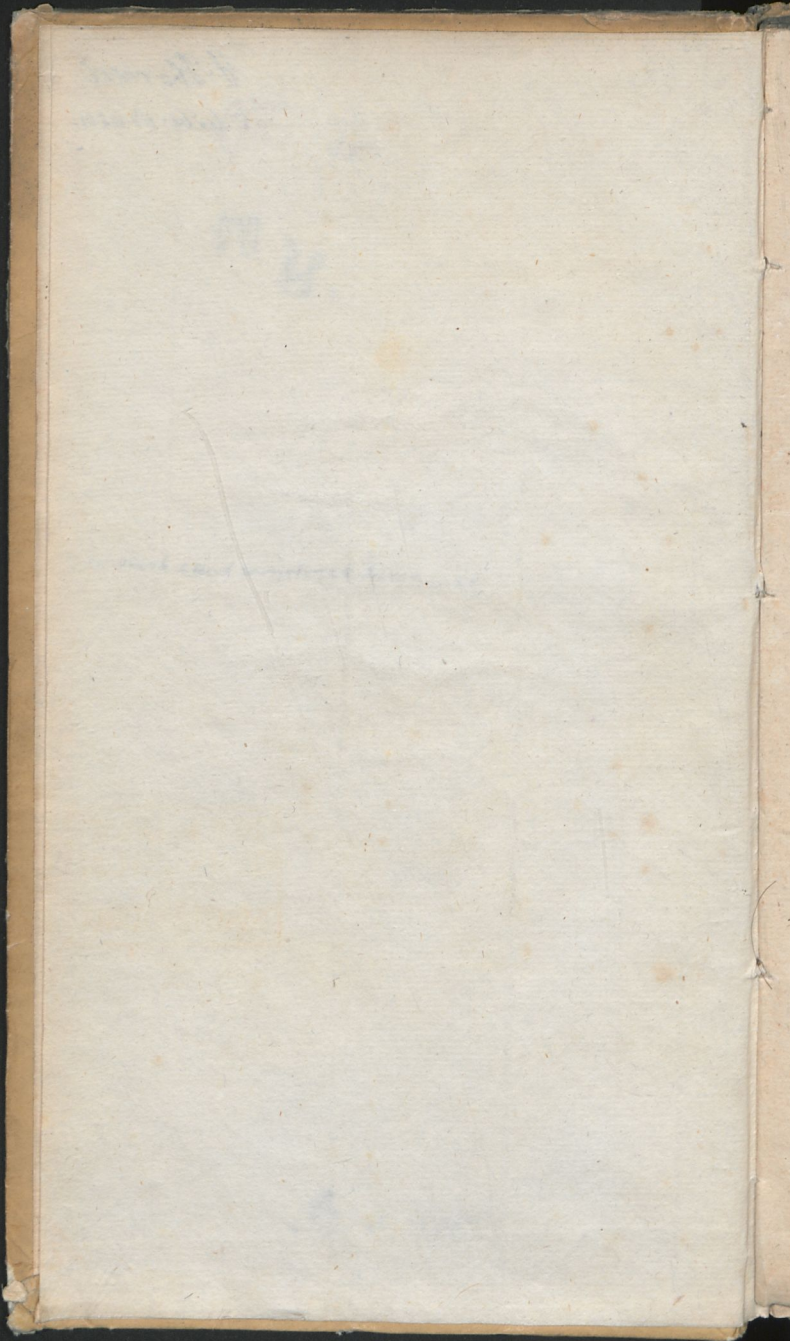
LEBENS- UND KREISLAUF DER THIERE

VON L. G. N. SCHWABE

LEIPZIG

THEODVLI
E C L O G A .

AD
CODICES MSS. VETERESQVE EDITIONES
RECENSVIT ET CVM LECTONIS VARIETATE
ITEMQVE COMMENTATIONE CRITICA

E D I D I T
I. G. S. S C H W A B E .

KCEN: DOM-
GYMNASIUM
ZU
MAGDEBURG.

ALTENBURGI ✕
EX OFFICINA RICHTERIA
C10 1000 LXXIII.

collat *h*

THEODOLI
E C L O G A .

AD
GONDIUM MISE VITTIORIS EDITIONIS
REPERIUNT ET CVM LEGIBUS VARIIS
ITEMQUE COMMENTARIIS CRITICIS
EDITIT
I. G. S. SCHWARZ

L 2 M

SERENISSIMO PRINCIPI
AC DOMINO
D O M I N O
CAROLO AVGVSTO
DVCI SAXONIAE

IVLIACI CLIVIAE AC MONTIVM
ANGARIAE ET WESTPHALIAE

LANDGRAVIO THVRINGIAE
MARCHIONI MISNIAE

PRINCIPIS DIGNITATE COMITI HENNEBERGICO
COMITI MARCAE ET RAVENSBERGAE
DYNASTAE RAVENSTENII

PRINCIPI AC DOMINO
SVO CLEMENTISSIMO
P A T R I P A T R I A E
PIO FELICI AVGVSTO

VT
SVMMAE SVAE PIETATIS PVBLICVM
EXSTARET MONIMENTVM VTQVE
PROVINCIAM CLEMENTISSIME SIBI
DEMANDATAM IN NON PLANE
INDIGNVM COLLATAM FVISSE
OSTENDERET

HVNCC E LIBELLVM

SVMMA PIETATE
CVM VOTIS SANCTISSIMIS
CONSECRAVIT

I. G. S. SCHWABE.

PRAEFATIO.

- I. *Instituti ratio.* II. *De Theodulo presbytero.* III. *An fuerit Nilus pater Theoduli presbyteri?* IIII. *Theodulus Διωνυσιος, et Theodulus Κωνσταντινους.* V. *De Thoma Magistro, seu Theodulo monacho.* VI. *Theodulus, auctor Eclogae, quis?* VII. *Non Ioannem Chrysostomum, sed Theodulum, saec. X. clarum, auctorem eclogae esse demonstratur.* VIII. *Theodulus est proprium auctoris nomen, non fictum.* VIII. *Mors Theoduli.* X. *Eclogam, non eclogas conscripsit.* XI. *Imitatus est Theodulum Ioannes Wicleffus.* XII. *De versuum leoninorum ερωδιονων.* XIII. *De eorum origine et usu in arte poetica.* XIII. *De iis, qui carmina leonina litteris consignarunt.* XV. *De Codicibus Theoduli MSS. et quidem de Guelferbytanis.* XVI. *De Helmstadiensi.* XVII. *De Mulleriano.* XVIII. *De aliis Theoduli codicibus.* XVIII. *Editiones Theoduli recensentur.* XX. *De Commentariis in Theodulum exponitur, ac primo quidem de commentario Bernardi.* XXI. *De commentario Stephani Patringtoni.* XXII. *Conclusio.*

I

Tanta est Theoduli, cuius Eclogam recu-
dendam curauimus, raritas, vt, quam-
uis, saeculo inprimis typographico, saepissime
publicae fuerit luci expositus, in maximis tamen

bibliothecis frustra quaeratur. Accedit, quod in omnibus fere editionibus, praecipue in nouissima, anno c1010CXVIII. a Goldasto iuris publici facta ^a, adeo deformis impressus fit, vt LABBEVS abhinc multis annis, Theodulum *iterum prodire ac rugas naeuosque ponere, valde efflagitare*, memoriae non sine ratione prodiderit ^b. Quae quidem ita profecto comparata sunt, vt laborem haud ingratum in me suscepturum esse, existimauerim, si nouam Theoduli editionem, eamque castigatorem, cum rei litterariae amatoribus communicarem. Cui quidem proposito accessit blandus hortatus viri doctissimi C. G. MULLERI, a consiliis aulae ac *regiminis* Vinariensis longe meritissimi, cuius in seriniis latebat vetustus Theoduli Codex MSC. ille, de quo fufus differendi infra erit occasio, cuiusque copiam mihi lubenter fecit litterarum amantissimus atque excellenti ingenio ac doctrina instructus MUL-
 LERSVS. Antea vero, quam nouae editionis rationem reddam, vt generatim quaedam de Theodulo eiusque scriptis in medium proferam, ordinis ratio postulare videtur. Quae vero vt distinctius intelligantur, pauca de iis exponam necesse est, qui Theoduli nomine olim fuere signati.

II.

a) Exstat in eius *Manual.* 1618. 8. b) *Nov. Biblioth. Biblic. seu Enchirid. sacr.* MSS. p. 64. *scriptur.* p. 22 — 33. Erf.

II

Ac primū quidem locum occupat THEODVLVS Coeleſyriae preſbyter et poſtea epiſcopus, *vir*, vt ait TRITHEMIVS ^c in diuinis ſcripturis eruditus, et in ſaccularibus litteris nobiliter doctus, a quibusdam Theodorus adpellatus ^d! GENNADIUS Maſſilienſis haec de eo litteris conſignauit ^e: ſcripſiſſe multa dicitur, ſed ad me liber eius peruenit, quem de conſonantia diuinæ ſcripturae compoſuit aduerſum antiquos haereticos, qui propter differentiam praeceptorum, vel caerimoniarum, alium V. T. deum dixerunt, alium noui. In quo oſtendit, diſpenſationis fuiſſe vnius eiudemque dei, auctoris vtriusque ſcripturae, vt alia per Moysen antiquis daretur lex, in ſacrificiorum caerimoniis et iudiciorum animaduerſionibus; alia nobis per Chriſti praesentiam in ſacris myſteriis et futuris repromiſſionibus; nec diuerſa credi debere, ſed vno ſpiritu et vno auctore dictata, cum illa lex, quae, ſi modo ſecundum litteram obſeruetur, occiderit, eademque ipſa ſecundum ſpiritualem intellectum vi-

A 4

uificet.

- c) De *Scriptt. ecclef. cap. 91. p. 71.* in MIRAEI *Biblioth. ecclef. p. 41.* Ien. 185.
 d) Ab HONORIO Anguſtanenſi. de *Scriptt. ecclef. Appar. Sac. T. II. p. 469.* Lib. II. cap. 90. apud MIRAEVM in *Biblioth. ecclef. Senenſ. Biblioth. Sanct. Lib. III. p. 302.* edit. IO. HAYſ
 p. 122. Paris. 1610. fol.
 e) De *Scriptt. ecclef. cap.*

uificet. Atque idem GENNADIUS^f Theodulum ante triennium, id est circa annum CCCCLXXX vsque ad CCCCLXXXII. imperante Zenone, sub quo itidem claruit^g, e vita excessisse, testatur^h. Concilio Ephesino interfuitⁱ, ac diuersa opuscula partim soluta oratione partim carmine scripsit, quae nunc non videntur exstare^k; quemadmodum de *consonantia diuinae Scripturae* librum in deperditis habendum esse, tam certum est, quam quod certissimum^l. Succincta autem Theoduli enarratio in epistolam ad Romanos, ex sententiis graecorum patrum ad modum catenae conscripta^m, quae latine ex IOANNIS LONICERI versione exstat in *Orthodoxographis*ⁿ, in *Patrum bibliotheca maxima*^o, et graece in codice bibliothecae Coislinianae,

f) L. c. coll. FABRICII 1) IOECHERI *Gelehrten-*
B. G. Vol. X. Lib. V. cap. 45. *Lexicon* T. IV. p. 1114. sq.
p. 546.

g) HONORIVS Aug. l. c. m) vide *Biblioth. Thuan.*
h) SIXTVS Senens. l. c. p. 13. *Catalog. bibliothec.*
et POSSEVINVS l. c. *Bodlejan. voc. Theodulus;*
Theodulum anno CCCC *Biblioth. Bigotian. P. II.*
LXXX. vitam cum mor- p. 79.
te commutasse, perhibent.

Regnauit autem Zeno ab n) p. 721. edit. Basil.
anno CCCCLXXXIII — 1555. fol.
CCCCLXXXI.

i) MORERY *Diction.* o) T. VIII. p. 587. edit.
bislor. T. IV. p. 469. MARG. DE LA BIGNE

k) TRITHEMIVS l. c. Lugd. 1677. fol. vide et
cap. 185. *Catal. bibl. acad.* Bibliothec. magnam T. I.
Franecker. p. 28. 1656. fol. p. 495. Paris. 1654. fol.

nae ^p neutiquam ab ea diuersa est, quam sub Oecumenii titulo graece et latine habemus ^q. Minime enim a veritatis forma abesse, quae modo adfirmati, vel ex eo patet, quod catena memorata non solum ex Basilio, Chrysofomo, Seueriano, Isidoro, Gennadio, Gregorio *Nazianzeno*, sed et ex Photio ac Oecumenio, Theodulo longe recentioribus, fuerit contexta ^r. Dici vix potest, quanto fallantur opere, qui huncce Theodulum cum nostro vel confundunt, vel ex vno Gennadii Theodulo duos faciunt Theodoros, seu Theodulos, quo referendi sunt TRITHEMIVS ^s, SIXTVS SENENSIS ^t, POSSEVINVS ^u, quos deinde alii sequuti sunt ^x.

A 5

Id

p) Auctore BERNARDO DE MONTFAVCON XIII. et in alio, saeculo XI. scripto. vide BERNARDI DE MONTFAVCON p. 267.

q) FABRICII B. G. *Vol. Biblioth. Coislin.* p. 41. 42. VIII. p. 250.

r) CAVE *Histor. litter. Scriptt. eccles.* T. I. p. 456. edit. Bas. 1741. fol. cf. SIXTVS *Senensis* B. S. L. III. p. 302. POSSEVINVS l. c. MORERY l. c. T. IV. p. 469. coll. T. VI. p. 564.

Attamen Theodulus inter auctores catenae in Leuiticum, Numeros, Deuteronomium, librum Iosuae, Iudices, Ruth, quatuor regum libros refertur in codice membranaceo saeculi

XIII. et in alio, saeculo XI. scripto. vide BERNARDI DE MONTFAVCON *Biblioth. Coislin.* p. 41. 42. 43.

f) De S. E. *cap.* 185.

t) *Biblioth. Sanct.* p. 302.

u) *App. Sac.* T. II. p. 469.

Idem (Coelesyriae presbyter) inquit, *eclogarum volumen carminibus edidit, in quo omnia miracula V. T. et poetarum fabulas, ad ipsorum imitationem ab eis confictas, felicissime cecinit. Eius initium est: Aethiopum terras cet.*

x) ESCHENBACH in *diff. de poet. christian. Sac. Graec.*

Id enim modo nominatos scriptores mira plane oscitantia fecisse, ex eo satis luculenter adparet, quod HONORIVS *Augustodunensis* ^y Theodorum, quem GENNADIUS *Maffiliensis* ^z Theodulum adpellat, presbyterum et episcopum in Coelesyria, a Theodulo, cuius eclogam edidimus, disertis verbis distinguit ^a. Quibus modo a me demonstratis accedit argumentum, quod si cum praecedenti coniungatur, meo quidem iudicio haud sane contemni posse videtur, Gennadium, qui aliquot annos post Theodulum *presbyterum* vixit ^b, haudquaquam eclogae fecisse mentionem, quum tamen librum de *consonantia diuinæ scripturae*, Theodulo auctore, ad se peruenisse contendat.

III

Haud immerito quaestio potest hoc loco moueri, vtrum Nilus ille, cuius vitam CAVEVS ^c, OVDI-
NVS,

Græc. et Lat. Sect. II. §. 23.
LIL. GYRALDVS in *hist. poetar. dialog.* V. FRISIUS in *biblioth.* p. 778. Tiguri 1583. VOSSIVS de *Historic. lat. Lib. III. cap. III.* p. 747. ID. de *poet. latin.* p. 64. KOENIG in *Biblioth. vet. et nov. voc. Theodulus.* RENAT. MOREAU de *versib. leonin.* in GEBAVERI *dissertt. antholog.* p. 346.

y) De S. E. *Lib. II. cap.* 90.

z) De S. E. *cap.* 91.

a) FREYTAG in *appar. liter.* T. I. p. 498. FABRICIVS in B. G. *Vol. X. Lib. V. cap.* 45. p. 546. CAVEVS l. c. p. 456. LEYSERVS in *Hist. poet. med. æv.* p. 293.

b) Ait enim l. c. *mori- tur ante triennium, regnante Zenone.*

c) De S. E. T. I. p. 428.

NVS^d, ac LEO ALLATIVS^e, descripserunt, fuerit pater Theoduli presbyteri? Ac nos quidem non valde errare putamus, si, hanc rem ita sese habere, statuimus. Nilus autem, patria Constantinopolitanus, nobilitate generis atque opibus illustris, claruit anno CCCCXXX. qui quum per aliquot annos vitam saecularem egisset, ut pietatem, cuius rudimenta a Chrysolomo praeceptore olim hauserat, acrius vrgeret, aegre vxori persuasit, ut, sibi in Aegypti solitudines secedere, et *monasticam* deinceps vitam degere liceret. Adsumto igitur, inquit CAVEVS, secum Theodulo filio, Aegyptum petiit, et exoptatum vitae genus instituit. Verum dum suauissima monachorum Nitriensium consuetudine fruitur, repente irruentes barbari filium eius Theodulum cum multis aliis captiuum abduxerunt, quem dum sollicite perquireret, ipse a barbaris captus est; mox tamen ab iisdem liberatus, filium Elusae reperit apud vrbis episcopum, a quo ipse, inuitus licet, presbyter ordinatus, regnante demum Martiano obiit^f. At vero rebus rite inter se comparatis

d) *Commentar. de Scriptt. rationes VII. de caede monachorum in monte Sina et caecles.* T. I. p. 1254.

e) *Diatrib. de Nilis, cum ptinitate Theoduli filii.* Ex Nili epistolis Romae 1668. itant Gr. Lat. cum versione fol. impressa. Addatur DV et notis PETRI POSSINI PIN *Nouvelle B. E. T. IV.* Paris. 1639. 1657. et 1658. p. 26. sqq. 4. Codicem saeculi XI.

f) Scripsit NILVS inter membranaceum adducit Bibliotheca Coislina p. 306.

paratis et temporis, quo Nilus et Theodulus, Coelefyriae presbyter, rebus humanis crepti fuere, ratione habita, hunc et illo patre uti *potuisse*, et, ni salimur, usum fuisse, valde videtur probabile.

III

A Theodulo presbytero diuersi sunt THEODVLVS Δικουλος et THEODVLVS Κισσινης, quorum prior saeculo post Christum natum quarto, posterior autem nono floruit. Quae vitae horum virorum ratio, quae res ab iis gestae fuerint, latet. Nil enim nisi hoc de iis legere memini, quod IOANNES CHRYSOSTOMVS ad Theodulum Δικουλον litteras dederit ^g, et Theodulo Κισσινη, qui in persecutione perit ^h, cum Theodoro *Studite* fuerit litterarum commercium ⁱ.

V

Probe a Theodulis, modo recensitis, distinguen-
dus est THOMAS *Magister*, seu THEODVLVS
Grammaticus graecus, ac orator, patria Thessalo-
nicensis, circa initium saeculi XIV. clarus ^k. Im-
perante

g) *Biblioth. Coislin. p. 566.*

h) *Bibliothec. magna pa-
trum T. II. p. 647. Iam
abiit et frater Theodulus at-
que hic e primis et obedien-
tia spectatus et in confessione
constans, flagris ob Chri-
stum ac carcere multatus, vi-
taque in persecutione defun-
ctus, quo quid illustrius?*

i) *Eadem p. 312.*

k) Sunt, qui eum falso
ad Saeculum X. referant,
inprimis CAROLVS DV
FRESNE *Glossar. med. et
infim. Graecit. in indic.
auctor. p. 63. Lugd. 1638.*
fol. vide OVDINVM I. c.
T. III. p. 722. sq.

perante Andronico Palaeologo seniore munere Magistri officiorum et Chartophylacis Constantinopoli perfunctus est, deinde autem, coactus, ut videtur, hanc viuendi rationem cum vita *monastica* permittans, muneribus sese abdicasse, et *Theoduli* nomen adsumsisse videtur ¹. Plura eius ingenii monumenta exstant, e quibus vitae Euripidis ^m, Pindari ⁿ, ac Aristophanis ^o, scholia in aliquot odas Pindari, quae manu scripta in splendida bibliotheca vindobonensi atque in bibliotheca senatus augustani iacent recondita ^p, collectio dictionum atticarum ^q,
enco-

1) Alii primum Theodulum, et postea Thomam *Magistrum* adpellatum fuisse, minus recte contendunt; praefertim autem LAVR. NORMANNVS in *praef. ad laudationem Gregorii Nazianzeni*, Thoma *Magistro* auctore; cf. OVDINVM l. c. T. III. p. 723.

m) Synopsis vitae Euripidis, graece, cum Euripide Hervagii Basil. 1537. 8. Iterum eadem graece et latine cum Euripide BARNESI prodiit Cantabrig. 1694. fol.

n) Pindari genus, seu vita Thoma Magistro auctore, graece, cum Pindaro apud Aldum 1513. 8. Rom. 1515. 4. per Zach. Calliergum:

apud P. Stephanum 1599. 4. et Oxon. 1697. fol.

o) Vita Aristophanis c. Aristophane Florent. 1525. 4. Amstel. 1710. fol.

p) IOECHERI *Gelehrten-Lexicon* T. IV. p. 1115. REISERI *index MSS. bibl. Augustan.* p. 78.

q) Lucem adspexerunt graece, Romae apud Zach. Calliergum 1517. 8. Cum *Dictionario graeco-latino* Venetiis in aedibus Aldi et Andr. Asulani foceri 1524. fol. apud Mich. Vascosanum Paris. 1532. 8. Deinde post BLANCARDI et LAMB. BOSII curas cum doctissimorum virorum animaduersionibus a IOANN. STEPH. BERNARDO Lugd.

encomium in Ioannem *Baptistam* ^r, eiusdemque Grammatica ^f, digna omnino videntur esse, quae hoc loco recensentur. Nec silentio praeterire licet illius *Λογον εις Γρηγοριον τον Θεολογον*, quem LAURENTIUS NORMANNUS cum IV. orationibus gratulatoriis ^t, atque VIII. epistolis edidit ^u simulque in praefatione vitae eius summam complexus est ^x.

VI

Venio nunc ad Theodulum, auctorem eclogae, quem natione Italum fuisse, et Athenis ultimo vitae suae tempore ad episcopi dignitatem peruenisse, non sine ratione adfirmari potest ^v. Theodulus

autem,

Lugd. Bat. 1757. in lucem publicam emissae sunt. Exstant in Codice *Biblioth. Galliar. reg. n. 1853. MSS.*
r) OVDINVS I. C. T. III. p. 722.

f) Habetur MS. Florentiae in bibliotheca monasterii B. Mariae et in codice regio Paris. 1288. vide FABRICII B. G. *Lib. V. cap. VII. p. 47.*

t) Ab iis diuersae sunt Theoduli rhetoris *μελεται*, seu declamationes X, quarum est prima: Euphorionis pro Cynegiro filio; postrema: legatio ad Andronicum Palaeologum, imperatorem constantinopolitanum. Fuerunt olim in

bibliotheca palatina, nunc vaticana. vide SYLVEURII *Catal. Codd. MSS. Graecor. p. 22.* Nondum videntur in lucem exiisse.

u) Vpsalae *CI O I O G LXXXVIII. 4.* addita est elegans Normanni interpretatio.

x) Copiose inter alios egit de Theodulo monacho OVDINVS in *Commentar. de Scriptt. eccles. T. III. p. 722. sqq.*

y) HONORIUS Augustodun. de S. E. *Lib. III. cap. 13. Theodulus natione Italus, scripsit vnam eclogam, in qua veritatem fidei adstruxit, perfidiae falsitatem destruxit.*

autem, ea qua par est industria linguis graeca pariter atque latina instructus, quum Athenis ad litterarum studia incumberet, audiuit gentiles, cum christianis altercantes, quorum colligens rationes reuersus contulit in allegoricam eclogam, introducens duas personas altercantes, et tertiam, de quarum dictis diiudicantem. Primam vocans Pseustin, a falsitate dictam, humana et fabulosa proponentem; secundam Alithiam, diuina et vera opponentem; tertiam Phronesin, a prudentia dictam, per quam dubia examinantur^z. Quae quidem omnia iis corroborantur, quae de auctore nostro vetus commentator in medium attulit^a: *caussa*, inquit, huius libri fuit quidam nomine Theodulus, qui primo studuit in Italia, et postea studuit in Graecia, et ibidem effectus est episcopus, qui vidit diuersas disputationes Saracenorum et Christianorum. Ad quorum similitudinem volens librum suum compilare, introduxit et alithiam, id est, veritatem, et falsitatem sub forma pastorum disputantium. En eclogae conscribendae occasionem, et illius auctorem! Diuersa autem nostro imposta fuere nomina. Non solum enim in antiquis scriptoribus atque codicibus Theodulus, seu Theodulus, verum etiam Theodorus^b vocatur.

z) SIGEBERTVS Gemblacens. de Scriptt. eccles. cap. 134.

a) Vide editionem colo-

niensem c10 cccc LXXXIII impressam, circa initium.

b) Sic eum nuncupat glossa codicis helmstadiensis.

vocatur. Sed omnes tres esse eosdem, facili negotio inde potest intelligi, quoniam Theodori saepius a nonnullis adpellantur, qui aliis rectius sunt Theoduli, vel Theodoti, vel Theodosii, vel Diodori. Sic enim Theodotus *Ancyranus* Gennadio, Honorio et Possenino Theodorus est, adeo ut Theodorum Honorii non alium, quam Theodulum presbyterum esse, et hinc Theodulos cum Theodoris saepius permutatos fuisse, dubitari haud possit ^c, imprimis si quis ea, quae supra hac de re diximus, a veritate non abhorreere, sibi persuadere velit.

VII

Fuere, qui, Theodulum auctorem eclogae esse, negarent, eamque ex ea ratione Ioanni Chryostomo adscriberent, quod in codice quodam MSto Ioannes Chryostomus hoc opus composuisse legatur, qui, ut arrogantiam vitaret, adsumto Theoduli nomine, opus euulgauerit ^d. Eadem plane leguntur in commentario, veteri editioni adiecto, ubi haec sese obiciunt oculis: *caussa efficiens est pene ignota, dicunt tamen aliqui, quod Theodulus ipsum composuit. Alii dicunt, quod Ioannes Chryostomus, doctor*

c) FABRICI B. G. *Vol. appar. litter. T. I. p. 498. VIII. p. 250.*

d) SANDERI *Biblioth. belg. lat. MSta I. p. 139.* In codice Guelferbyitano, quo usus sum, infra describendo, hanc inscriptionem, a docta manu additam, in FABRICI *Biblioth. lat. Vol. VI. p. 653.* FREYTAG in *incipit ecloga S. Iohannis, i. e. Chryostomi.*

doctor Theologus eminentis scientiae. Alii dicunt aliter. Sed super hoc non est curandum multum.

Hoc vero qui statuunt, vehementer errare, inde a quoque cognosci posse arbitror, quod hexametris rhythmicis, seu versibus leoninis conscripta ecloga sit. Quod versuum componendorum genus quum nondum saeculo IV. quo Chrysostomus vitam degebat, sed medio demum aevo vsu venerit ^e, quis quaeso est, qui huius coniecturae falsitatem non perspiciat? Quae si vera sunt, sententia eorum valde videtur probabilis, qui Theodulum, saeculi decimi scriptoribus adnumerandum, circa annum 10CCCCLXXX floruisse, contendunt ^f. Etsi enim non defuerunt, qui eum ad saeculum VI. referrent ^g; non

e) SCALIGER *Poet. Lib.* censit inter scriptores noni decimique saeculi numerat. II. p. 73. edition. rarissimae c1010LXI. fol. Errat Vide et FABRICIVM in CIAMPINVS in *vet. monument. in quibus opera musica* P. I. p. 29. ex huiusmodi carminum textura tempus argui posse negans. Aliud enim est, passim versum leoninum inserere, quales praefcis interdum excidebant, aliud carmina versibus leoninis conscribere, quod non nisi saeculo nono decimove factum fuisse, certissimum est.

f) SIGEBERTVS *Gembla-*

lat. p. 81.

g) OLAVS BORRICHIVS *Diss. 2. de Poet.* lat. p. 81.

B

non dubito tamen, fore plerosque, qui ob rationem, supra adlatam, sententiam nostram amplectantur: inprimis, si ea lubenti animo concedant, quae de distinctione, Theodulum *presbyterum* inter ac nostrum instituenda, supra non sine ratione, ut nobis quidem videtur, differuimus. Nisi enim omnia me fallunt, error de Theoduli nostri aetate, ad saeculum VI. reiecta, inde ortum traxit, quod Coelestriae presbyterum et auctorem eclogae eundem esse, falso sibi nonnulli persuaserint.

VIII

Si glossatori credas, Theodulus non est proprium nomen auctoris, *sed nomen nouiter inuentum et fictum secundum proprietatem rei et materiae, sicut in comediis Dauius, quasi dans vana.* Belle et acute et inprimis docte! Equidem haud multum interesse fateor, utrum Theodulus nomen proprium auctoris sit, an vero minus, sed tamen, haec sine vlla addita ratione a glossatore dicuntur. Namque si vera sunt, quae somniauit glossator, quid obstat, quo minus reliquorum Theodulorum nomina, in praecedentibus adducta, ficta esse statuamus? quae quidem re nescio an vlla fingi, aut excogitari possit absurdior. Ne dicam, ne ex vnico quidem scriptore euinci posse id, quod lectoribus obtrudere conatur glossator.

VIII

De ceteris rebus *sub clericali norma* decedens Theodulus eclogam a mendis, quarum quasdam carpit *auctor anonymus Mellicensis* ^h, non purgavit ⁱ. Ac haec fere sunt omnia, quae de vita Theoduli ex antiquitatis monumentis eruere potui.

X

Quod de opere *eclogarum* Theoduli in numero plurali tradiderunt quidam ex antiquioribus pariter ac recentioribus scriptores ^k, procul dubio falsum est. Honorius enim ac Sigebertus, de ecloga illius loquentes, eiusdem in singulari tantum numero mentionem faciunt, id quod vnicum argumentum fere instar omnium est. Neque etiam hoc vi sua probandi desinitur, quod in omnibus codicibus ac vetustis editionibus, quot quidem nos viderimus, non opus plurium eclogarum, sed tantum vna ecloga, in tres partes distincta, habeatur. Quas quidem tres partes, si qui sunt, qui librum eclogarum adpellare velint, non habeo, quod moneam. Modo vereor, ut recte id faciant. Ceterum praeter hanc eclogam a Theodulo plura ingenii specimina in

B 2

lucem

h) *De Scriptt. eccles. cap.* 36.

i) SIGEBERTVS *gemblac.* l. c. cap. 134. LEYSER l. c. p. 298. OVDINVS l. c. T. II. p. 480.

k) TRITHEMIVS, POSSEVINVS, SIXTVS *Senenf.* locis citt. HALLERVOR- DIVS in *Biblioth. curios.* p. 385. OVDINVS l. c.

lucem emissa fuisse, ambabus concedo manibus. Carmen enim de *duello*¹, de *quinque clauibus sapientiae*^m, de *contemptu mundi* librosⁿ conscripisse dicitur, quae vero omnia monimenta me nunquam vidisse, ingenue fateor.

XI

Imitatus est Theodulum IOANNES WICLEFFVS, Anglus^o. Scripsit enim Trialogum libris quatuor, cuius personae inter se colloquentes sunt falsitas, alithia et prudentia. Itaque, quin vetustiore Theodulum imitatus fuerit, dubium esse potest omnino nullum.

XII

Vfus est Theodulus in componendo carmine hexametris rhythmicis, seu versibus leoninis, qui et *aequinoci* vocantur^p, voce sonoque in versus medio et fine concordantes. Vnde genus carminis leoninum nomen traxerit, disputatur. Sunt enim, qui a leone dictum velint, quasi excelsum ac inter ceteros versus primarium ac veluti regium^q. Nec defunt,

1) Prodiit Lugd. c 15 10 *sibus leonin. in Gebaueri*
LXXVIII. 8. vide *Catal. Dissertatt. antholog. p. 347.*
Biblioth. Bodlejan. voc. Theo-
dulus. eccles. commentar. T. II.

m) FRISII *Bibliothec. p. 480.*
p. 778.

n) Lugduni c 15 10 *p) SCALIGER Poetic.*
XXXVIII. opera IOAN-
NIS KAENERII. conf. RE-
NATVS MORAEVS de ver-
RI *dissert. anthol. p. 320.*

defunt, qui eam ob causam ita dici putent, quia leonis instar caudatum sit ^r. Has vero sententias parum se commendare, per se patet. Alii, leoninorum versuum originem a Saracenis eorumque *ἔτυμολογίαν* e lingua arabica deducendam esse, putarunt ^f, cui quidem coniecturae ut quisquam subscribat, valde veretur HEVMANNVS ^r, cui a Leone, pontifice romano, versus leonini originem traxisse videntur, qui nono vixerit saeculo et partem aliquam Romae a suo nomine adpellatam voluerit, *urbem leoninam*. Superesse pergit versus aliquot hexametros, eosque ineptos, portae illius regionis inscriptos, hosque versus ab ipso Leone fuisse confectos: non carere igitur veri specie, ab Leone papa nomen versibus leoninis fuisse inditum ^u. Alii in alia discedunt ^x. Rem qui acu tetigisse autumant, et quorum sententiam nos quoque amplectimur, a Leonio, seu Leonino quodam, S. Benedicti canonico parisiensi, ac monasterii S. Victoris religioso, imperantibus Ludonico VII. ac Philippo Augusto, regibus Galliae, circa annum **CIOCLIIII.** claro, adpellari, arbitrantur ^y. Ita

B 3

vero

r) SCALIGER I. c.	u) Id. p. 236.
f) DVMONTIVS; vide	x) <i>Memoires de Trevoux</i>
KRAVSII <i>Nov. litter. Lips.</i>	T. IV. p. 625. edit. de an.
an. CIOIOCCXX. p. 122.	CIOIOCC XXXX.
t) <i>Conspect. histor. litter.</i>	y) <i>Hueriana LXXVIII.</i>
p. 235. edit. 4tae.	p. 192. de l'origine de la
	rime.

vero qui sentiunt, Leoninum non auctorem quidem^z, sed tamen insignem artificem fuisse statuunt^a.

XIII

Apud veteres, e. g. apud Ovidium, Virgilium, Propertium et alios passim iamiam exempla versuum ὁμοιτελευτων et ὁμοιοπτωτων occurrere, non nisi rei litterariae rudes fugere potest. Inprimis autem Plinius frequenter ὁμοιτελευτοις usus est, cuius quidem opera non sine multa venustate, ex mente MORAEI^b, eiusmodi flosculis inspersa sunt. Labente deinde sermonis latini castitate, quum grauitas quoque atque maiestas caderent, horum temporum poetae simul variis ingenii lusibus, nec iis tantum, a veteribus iam usurpatis nonnunquam, sed vndecumque etiam conquisitis, delectari, eorumque ad taedium vsque frequentiori usu aures titillare incipiebant. Accidit tum, vt inprimis Afri et scriptores ecclesiastici, ingenium et characterem veterum hac in caussa arripientes, spissius miscendo

ὁμοιοπτωτος

rime. CIAMPINI *moniment. in quibus opera musio.* P. I. p. 28. *Diction. encyclop.* T. VIII. p. 390. sq. FVRETIERE *Diction. uniuers.* T. II. voc. *Leonin.* MENAGE *Diction. etymologique.* p. 441. PASQUIER *Recherches de la France Lib.* VI. cap. 2.

z) Errant NAVDAEVS in libro, qui vulgo dicitur

Mascurat p. 332. et *Sixtus Senens.* in B. S. *Lib.* III. p. 182. edit. I. O. HAYI CIOIOCX. inuentorem Leoninum esse putantes. Iam enim ante Leonini tempora eiusmodi carmina scripta sunt, quae deinde a Leonino nomen acceperunt.

a) MORAEVS l. c. apud

GEBAEVERVM l. c. p. 344. b) l. c. p. 345.

ῥμοιόπρωτα et veneres adfectando, carerent venustate. Quibus corruptae poeseos initiis accesserunt circa saeculum nonum ac decimum versibus leoninis confecta carmina ^e, quae omnem quasi elegantiam, harmoniam ac simplicitatem artis poeticae tollere videbantur. Vix autem quisquam hoc tempore elegantis poetae nomen tueri poterat, nisi rhythmicos id genus versus effunderet ^d, et quod Augustaeo aeuo in vitio erat, tunc laudi ducebatur maximae ^e. Iure vitiosum adpellat Scaliger hoc versuum genus, ut adeo recte MAIORI irascaris ^f, qui viro immortalis propter ea iniqui imponit titulum. Est enim, quum ubi ea declinare erat facillimum, indulserint sibi veteres *ῥμοιόπρωτα*, in hoc genere versuum notam ullam quemquam mereri negat MAIOR, nisi apud eos, quibus parum commodo tempore ac loco, ac per adfectionem aliquam atque ostentationem frequententur; nulla tamen omnino temporis ac loci habita ratione, vellem, ut ars poetica carmina leonina ignoraret. Perperam enim semiprisci ac recentiores exemplis veterum excusantur. Non solum enim in bonae notae poetis rarius occurrunt *ῥμοιόπρωτα*, verum etiam in id ante

B 4

omnia

c) FABRICII B. L. *Lib. II. cap. X. p. 538.* LEYSE-
RVS I. c. ex saec. IX. addu-
cit exempla.

d) SCALIGER I. c. L. II.
p. 73.
e) HEVMANNVS I. c.
p. 234.
f) I. c. p. 333.

omnia inquiri posse videtur, vtrum veteres ea consilio fecerint, an, vt nonnulli recte obseruarunt, iis imprudentibus tales versus exciderint s. Fac autem, consilio versus rhythimicos ab iis fuisse consignatos, fac a quibusdam in iis inueniri nescio quid pulchri, quid venusti, admodum raro tamen leguntur, et sponte sua fluere, non ex adfectione putidula manare videntur. Quae quum ita sint, ex vno alteroue versusum leoninorum in veteribus exemplo integrorum carminum sic condendorum licentia male defenditur, et in iis laudandis longum esse, aequae esset, ac a vera poeseos indole aberrare longissime.

XIII

Ex numero eorum, qui primum carmina leonina confecerunt, est Theodulus, auctor eclogae; certe omnes, quorum huius generis carmina super sunt, e. g. Rainerius *Alemannus* ^h, Bernardus,

g) *Poetic. Giffens. Lib. II.* p. 172. Giff. clō IōC VII. 8. *Monatliche Vnterredung.* clō IōC LXXXI. p. 21. FABRICIUS in B. L. *Lib. II.* cap. X. p. 538. adpellat hoc versusum genus antiquis haud probatum. v. *Diction. encyclop. T. VIII.* p. 390.

h) Quis fuerit, non satis liquet. Eius tractatus leoninis versus composi-

tus et *Fayfacetus*, seu *de moribus, in mensu requisitis*, dictus, primum cum commento inter VIII. auctores morales prodiit sub nomine *Faceti* Lugduni per *Iobannem de Prato* clō CCCC LXXXVIII. (*nov. misc. Lips. T. VI.* p. 127.) *Fayfacetus* dicitur in *FELLERI Catal. bibliotb. Paulin. Lips.* p. 389. vtrum alius eiusdem tract.

dus ⁱ, Willeramus ^k, Gualterus *Diffaeus* ^l, Ray-
mundus,

B 5

tract. dicitur *Pamphilus de amore*, qui manu scriptus est in bibliotheca monasterii dunensis in Flandria (SANDERI *bibliorb. belg. MSS.* p. 204) itidem versibus leoninis scriptus sit, ignoro. cf. FABRICII B. L. *Lib.* XVII. p. 125.

i) Scriptor *Floreti*, siue carminis moralis, quod prima vice lucem adspexit cum VIII. auctoribus moralibus, de quorum editione nota praecedenti verba feci. Est autem *Floretus* summa Theologiae Bernardi, quam Ioannes Gerson, virtute cordata atque eruditione memorabilis vir, commentario, cuius fortasse mentionem facit ECKHARDVS (MSS. Quedlinb. p. 35.) illustravit. Auctorem e Bernardo exgerpsisse flores, eosque versibus complexum, et inde nomen habere *Floreti*, VOSSIVS suspicatur p. 73. de *poet. lat.* Evolve FABRICII B. L. *Lib.* II. p. 624. Impressus est Bernardus Lugd c10CCCC LXXXX IIII. 4. Colon. c1010 IIII. 4. apud Henr. Quentell. et Colon. c1010XX. 4.

k) Abbas non Eberspergensis, sed Merseburgensis monasterii in Sueuia, Parisiis operam dedit bonis litteris, claruit anno c10LXX. Scripsit *paraphrasin* geminam in *Canticum canticorum*, quarum prior metrica versibus leoninis latinis confecta est, posterior prosaica, lingua veteri theotisca. Nouissimo tempore prodiit in *thesauro antiquitatum germanicarum* SCHILTERI T. I. Auctores qui de Willeramo eiusque paraphrasi egerunt, vide apud FABRICIUM in B. L. *Lib.* XXI. p. 904.

l) Disso, Sudfolciae oppido, oriundus, Anglus, Carmelita, vita defunctus circa annum c10CCCCIII. Scripsit c10CCC LXXXX teste LELANDO de *Scriptt. brit. cap.* 450. versibus leoninis librum de *schismate ecclesiae*. Vide RENATVM MORAEVM de *vers. leon.* apud GEBAYERVM in *dissertt. anthol.* p. 347. FABRICII B. L. *Lib.* VII. p. 332.

mundus ^m, Gothofredus *Viterbiensis* ⁿ, Alexander *de Villa dei* ^o, Robertus Bastonus ^p et alii, sunt maxima

m) *De Ponte*, primum fuit auditor *Rotae romanae* et Marchiae Anconitanae gubernator, deinde regis Aragoniae cancellarius et ab anno cIo CCLXXXVIII. episcopus Valentinus. Interfuit concilio Viennensi cIo CCC XII. et obiit in vrbe Tarraconensi cIo CCC XIII. quum synodus provincialis ibi haberetur. Vtrum Raymundi *de Ponte* liber de *sacramentis*, cum carmine Raymundi leonino, quo VII. sacramenta ecclesiastica complexus est, idem sit, an verominus, me fugit. Vid. ANTONII *Bibl. Hisp. vet. Lib. VIII. cap. 2. n. 63. 64.* ECHARDI et QVETIFII de *Scriptt. ordin. praedicator. T. I. p. 519. sq.* FABRICII *B. L. Lib. XVII. p. 116. sq.*

n) Notarius regis Conradi III. et Friderici I. imperatoris, *Panttheon*, siue vniuersitatis libros chronicos XX. omnes omnium saeculorum et gentium historias complectentes, versu leonino condidit. Exstat locupletissime in PISTORII, *Scriptt. R. G. T. II. edition. nouissim.* STRVVI. vide et MORAEVM I. c. p. 348.

o) Siue *Villadeus*, patria Dolensis, Grammaticus et poeta clarus, cum Ysone et Rodolfo Anglico docuit Parisiis et circa annum cIo CC VIII. scripsit auide receptum illa aetate in scholis *doctrinale* puerorum, siue Grammaticam latinam, excerptam e Prisciano et versibus leoninis comprehensam, vt facile esset, totam mandare memoriae. Vitam Alexandri, editiones *Doctrinalis* et commenta enarrant LEYSERVS I. c. p. 767. FABRICIUS in *B. L. Lib. I. p. 177. 178.* Codicem *doctrinalis* MS. cum adnotationibus Iodoci Badii Ascensii et Io. Sinthenii recenset ECKHARDVS in *MSS. Quedlinb. p. 45.*

p) Nobilis Britannus, Scarburgensis Carmelitarum coenobii alumnus, rhetor et poeta laureatus sub vtroque Eduardo, Anglorum regibus, clarus. Scripsit de *guerris Scotiae rhytmice*. Exstant quoque eius *versus rithmici contra Artistas*. Scriptores de eo recenset OVDINVS de *Scriptt. eccles. T. III. p. 709.*

maxima ex parte Theodulo recentiores. Dantur plura versuum leoninorum genera, quae vero exponere superfluum esset, quum id ante me a viris doctissimis, Elia Maiore et Renato Moraeo factum sit ^q, qui in iis perferutandis, quae ad versus leoninos pertinent, singularem quamdam adhibuerunt operam ^r. Ne igitur viros supra laudatos exscribere videar, ablego lectores ad eorum scripta doctissima, in quibus quoque copiose *ὁμοιοτελευτα*, in priscais obuia, aliaque ad hoc argumentum spectantia, collecta reperient.

XV

Hisce praemissis, paucis nunc de codicibus, editionibus Theoduli, in eumque commentariis agam necesse est. Tribus potissimum in edenda Theoduli ecloga codicibus manu scriptis vsus sum, Guelferbytano, Helmstadiensi et Mulleriano. Atque hoc loco laudibus efferre decet illustrissimum Comitum a GOERZ, Maecenatem optimum, integerrimum ac de patria praeclarissime meritum virum, qui singulari erga me gratia atque humanitate suam in eo posuit operam, ut codicem Guelferbytanum acciperem. Neque etiam filere licet laudes LESSINGII, serenissimi ducis Brunsvicensis a Bibliotheca,

q) In dissertationibus de
versibus leoninis, in GE-
BAVERI *dissert. antholog.*
recusis.

r) conferatur MORHO-
FII *Vaterricht der Teut-*
schen Sprache und Poesie.
P. III. cap. 9.

bibliotheca, viri celeberrimi, qui indicem criticum trium Theoduli editionum, quae in praestantissima bibliotheca Guelferbytana inueniuntur, pro suo in Musas amore, mecum communicauit. Est autem codex membranaceus, et saeculo XI. vt Lessingio videtur, nitidissime conscriptus. In volumine, diuersos mediæ aevi poetas continente, forma quarta, exstat Theodulus, XV. folia complens et textum, glossis et commentario liberum, exhibens. Poema Theoduli hic neque ecloga vocatur, nec tetraastichium; inscribitur autem *incipit Theodulus*. Quoad formam externam littera initialis E. rubro ac viridi coloribus distinguitur, singuli versus litteris initialibus maiusculis signati sunt, littera initialis cuiuslibet tetraastichii autem caractere maiori rubro conspicua est. Recentioris aevi manus adiecit glossas interlineares, quae quoque codicem ad alia emendatiora exempla recensuisse et rectiorem lectionem ad marginem adscripsisse videtur. Quod autem huncce codicem aliis putem esse anteponendum, in causa potissimum haec sunt, quoniam et aliae aliorum codicum bonae notae lectiones isto confirmantur, et praeterea plurimae ac vnicæ quidem, sine dubio verae lectiones, ei insunt, quibus ecloga multis locis facilius redditur atque politior. Accedit venerabilis illius antiquitas, accedunt denique octo versus, in fine additi, qui in omnibus aliis codicibus

codicibus pariter ac editionibus haudquaquam leguntur. Praeter hunc modo a me descriptum codicem duo alii in eadem bibliotheca habentur, qui tantum abest, ut illo sint praestantiores, ut ex mente potius Lessingii recentiores esse, et bonitate cum illo ne comparari quidem posse videantur. Ac recte quidem iudicasse Lessingium ex Marquardi Gudii bibliothecae catalogo, et quidem ex ducalis bibliothecae Vinarientis exemplo, facili negotio potest intelligi. Ibi enim de Theoduli ecloga haec litteris consignata leguntur: *ecloga sacra CCC LI. versuum hexametrorum. Codex est membranaceus. Inscriptio poematis illud tribuit S. Iohanni. Certant autem in alterno carmine Pseustis et Alithia, illa paganam theologiam ornat, haec christianam. Est autem haec ecloga Theoduli presbyteri, natione Itali, a monachis quibusdam plane perperam S. Iohanni Chrysofomo adscripta.* Ad quae quidem verba manus SCHVURZFLEISCHII, qui quam grauis hac in causa testis sit, nemo ignorat, adiecit: *codex est integer sed recentior* ^f. Id quod alia docta manus confirmat, quae ad eundem locum catalogi Codd. MSS. Gudii, separatim forma octava impressi ^t, ad marginem scripsit: *Ist ganz vnd aus dem XV. Saeculo.* Codicem Theoduli Gudianum autem

^f) *Cat. Bibl. M. Gudii* p. 548. Hamb. c1510CCVI. 4. ^t) Prodiit Hamb. eodem anno.

autem eum alterutro Guelferbytano esse eundem, non nisi iis mirabile videri potest, qui, MSS. Gudii in bibliothecam Guelferbytanam transportata fuisse, ignorant. Horum enim emendorum causa etsi Schurzsteischius a serenissimo duce Vinariensi GUILIELMO ERNESTO Hamburgum missus fuerat; is tamen, quum ipsum inter et Gudii filium, qui conditiones aequissimas, ab aliis postea non propositas, repudiauerat, de emtione non conueniret, re infecta redire coactus, e bibliotheca Gudiana magnam saltem librorum, typis exscriptorum, eorumque praestantissimorum copiam in Vinariensem intulit.

XVI

Codicem Helmstadiensem, non vidi, sed tamen ad vsus meos verti. Variantes enim illius lectiones Leyseri historiae poetarum medii aevi ^u inueni insertas, descriptionem autem codicis viro doctissimo ac de re litteraria bene merito SCHIRACHIO, Professore Helmstadiensi, refero acceptam. Verum enim vero est chartaceus, forma maxima, atque vt ex inscriptione ad finem tituli patet, in monasterio S. Georgii prope Goslarium, Hildesienfis dioeceseos, saeculo ineunte XV. descriptus. Continet ille codex plurima alia scripta, maximam

^u) p. 298.

maximam partem ab otioso cucullatorum grege profecta, praeterea versionem latinam fabularum Aesopi, quam in medio fere codicis excipit ecloga Theoduli, ultra sexaginta paginas implens. Textus ipse scriptus adparet litteris parum luculentis et scribendi compendiis obscurus plurimis locis redditus. Incipit ita: *in principio huius libri sunt principaliter quaedam inquirenda primo quae materia, secundo quae forma, tertio quis finis, quarto quis auctor, quinto quae utilitas.* De auctore nil nisi hoc legitur: *caussa efficiens est Theodulus, quod interpretatur seruus dei, a theos, quod est deus, et dulus, seruus; vel Theodorus, qui interpretatur, vir videns deum.* Plura non adduntur, sed statim differitur de utilitate libri. Textui ipsi glossae breuissimae interlineares subiunctae sunt, sed nullius fere pretii; verba quippe aliis verbis explicantur, sed plerunque finistre. Versibus duobus, aut quatuor singulis per omne carmen subiecta est explicatio vberior, at vero et ipsa exilis iudicii, neque criticae utilitatis. Maxima pars versatur in refutandis miraculis gentilium, et probanda veritate miraculorum V. T. quorum laudes canit in textu Theodulus. Referta sunt omnia sententiis *monachalibus*, siue ex opinione illius temporis sacris. Finem commentarii, qui monachum auctorem arguit, constituit votum pium,

vt

vt ad veritatem nos ducat Christus. Sub finem illius leguntur vltimi hi versus:

Qua Pseustin vicit ratione poeta retexit
Virgo. quod dicit is namque Theodulus exit.

XVII

Codex Mullerianus, inscriptionem: *Theodulus cum commento*, a recentiori manu adiectam, prae se ferens, itidem est chartaceus, forma quarta, atque, vt omnes rationes ostendunt, saeculo XV. scriptus. Sic enim in fine legitur: *Explicit Theodulus cum commento. Anno domini LVIII. ipsa die Sancti Gregorii.* Indicari vero numero minori saeculum XV. sine multo labore ex litterarum ductu, qui ea tempora manifesto prodit, cognosci posse arbitror. Folia XXXI. complet ecloga, sed innumera compendiorum scribendi copia haud parum deformata ac lectu difficilis. Initium codicis fere hoc est: *Eclogarum tres sunt species, quae consistit in duris, vel amaris reprehensionibus, et huiusmodi ecloga vsus est Horatius in sermonibus suis.* Ratione habita commentarii, quatuor plerumque singulis versibus textui subiuncti, dubium est, siue genus scribendi, siue res ipsae spectentur, vtrum felicior fuerit istius parens, quod in obscuro latere ad hunc diem ei contigit, an futurus fuisset, si notum se fecisset posteritati. De auctore, qui Theodulus, siue

siue Theodotius a commentatore nuncupatur, haec memoriae prodita sunt: *Autor primo in Italia studuit, deinde in Graecia apud Athenas, et ibidem episcopus factus est, ubi audiuit multas disputationes gentilium et christianorum, ad quorum similitudinem volens librum suum componere introducit pseustin et alathiam i. e. veritatem et falsitatem, more pastorum inuicem litigantium, qui mos est pastorum, ut sepius et facilius litigent, quam ceteri homines.* Sub finem commentarii legitur versus:

Ponitur hic finis perfecto carmine litis.

Quod attinet ad conditionem Manuscripti, vitii feribendi abundat, partim ab ignorantia librariorum, quae hisce temporibus tanta erat, quanta quum summa est, esse solet, partim a codice prauo, quo utebatur librarius, ortis. Nonnullas tamen lectiones exhibet, quibus aliorum codicum atque editionum lectionibus permagnum accedit pondus. Quoties in hocce libello de codice Mulleriano loquar, toties a me littera M. designabitur.

XVIII

Praeter codices memoratos notari debent membranaceus, quem possidebat IO. ALB. FABRICIUS, inscriptus: tetraſtichium Theoduli *; alius, cuius

x) Vide illius notas ad *Lib. V. cap. 45. p. 546.*
TRITHEMIVM de S. E. itemque LEYSERVS l. c.
cap. 185. Hamb. c10 10CC p. 294.
XVIII. cf. Ej. B. G. *Vol. X.*

cuius SANDERVS mentionem facit ^y, et tertius denique, qui cum Commentario Bernardi in bibliotheca regia Parisiensi exstat ^z. Eam vero ob causam in quibusdam codicibus ecloga vocatur tetraastichium, quia singula carmina quatuor versibus comprehenduntur ^a. De argumento eclogae Theoduli non est, quod copiosius loquar. Iterum enim atque iterum de eo disserendi mihi fuit occasio. Ad stylum vero poeticum et dicendi genus quod attinet, pro ratione temporum in quae Theoduli actas incidit, sermo per omne fere carmen est horridus ac parum elegans. Nihilo vero tamen minus auctor ingenii poetici passim dedit documenta et olim, imprimis eo tempore, quo studia humanitatis ac bonae litterae renasci incipiebant, a viris doctissimis lectus ac relectus atque saepissime impressus fuit. Itaque alienum ab hoc loco haud putavi, omnes, quotquot mihi innotuerunt, Theoduli editiones commemorare, ita tamen, ut de iis, quae in conspectum meum venerunt, paullo exponerem copiosius, neque etiam commentarios in Theodulum silentio praetermitterem.

XVIII

y) *Bibl. MSS. belgic.* a) FABRICII B. L. Vol.
 z) *Histoire liter. de* VI. p. 653,
France T. VIII. p. 678. sqq.

XVIII

Nominat bibliothecae Petauianae catalogus ^b primam quod sciam, et si raritatis ratio habeatur, prae ceteris omnibus commendandam Theoduli editionem, clō CCCC LXXXI. forma quarta iuris publici factam. Deinde Theodulus cum octo auctoribus moralibus, sic dictis, in vulgus editus est. Inscribitur autem liber ita: Auctoris cum glosa, octo libros subscriptos continentes, videlicet Cathonis *Theodoli*, Faceti, Cartulae, alias de contemptu mundi, Thobiadis, parabolarum Alani, Fabularum Esopi, Floreti. Impressi Lugduni clō CCCC LXXXVIII. die vltima Decembris. Est hic liber, vt omnes Theoduli editiones, in rarissimis habendus. Aliam illius editionem anni sequentis clō CCCC LXXXVIII. adducit ex IOANNIS DE LA CAILLE *historia impressionis* ^c, MAITTAIRIVS ^d, ita inscriptam: Auctores cum glossa, octo libros subscriptos continentes videlicet Catonis, Theodoti etc. per *Iohannem Dupré* (qui cum *Ioanne de Prato* idem esse videtur) Lugduni M CCCC LXXXVIII. 4. ^e

Sequitur *Ecloga Theoduli*. *Impressa Liptkz per Conradum Kachelouen anno salutis M CCCC*

C 2

LXXXVIII.

b) p. 285.

d) *Annal. typograph. T. I.*

p. 507.

c) *Histoire de l'imprimerie* p. 41.e) *Nova Miscellanea Lipsienfis* T. VI. p. 127.

LXXXVIII. 4. ^f Exhibet haec editio solum Theodulum, non cum ceteris scriptoribus, quos habet Lugdunensis de anno c10 CCCC LXXXVIII. coniunctum, eundemque nouo auctoris haud nominati commentario oneratum. Inter vetusta Lipsiae monumenta typographica non est facile aliud, cui, si raritatem spectes, ex mente MENKENII ^g plus sit pretii, quam huic ipsi tribuendum, quippe nostra aetate tam raro obuim, vt MAITTAIRII et LEICHHI ^h notitiam effugerit. Exstat haec editio, scribente LESINGIO, in bibliotheca Guelferbytana, et olim eam possedit PETRVS BURMANVS ⁱ, cuius quidem bibliotheca fuit post mortem diuendita. Fuit autem typographus Kachelouen inter primos, qui artem hanc in urbem Lipsiam inuexit. Anno enim c10 CCCC LXXX Widmanni librum de *doctrina numerorum* officina sua emisit, quo quidem libro omnium, quos Lipsia excudit, non facile est vllus antiquior. Errat Burmannus, dum, sine urbis nomine hanc Theoduli editionem publicae luci expositam fuisse, scribit. Quid quae so enim vocabulum *Liptkz*, sub finem libri expressis characteribus notatum, aliud, quam nomen urbis, significet?

f) *Biblioth. Menken. T.I. in anal. typograph. Lips. p. 399.*
ab eius origine ad an.

g) *Nov. Misc. Lips. T. c10 Io XVII.*

VII. p. 711.

h) *De origine et incrementis typograph. Lips. it.*

i) *EIVS Traiect. erudit. p. 26.*

significet? *Externus libri nitor*, inquit MENKENIVS^k, *etsi per se spectetur mediocris, tamen pro actate illa tolerabilis videri possit, nec ita hic, ut in plurimis illius saeculi operibus, characterum elegantiam desideres.* Exornata est haec editio figura, a qualicunque artifice in lignum incisa, in qua imago vrbs, et pascentes gregem suum Pseulis, Alithia et Phronesis conspiciuntur. Praecipuarum rerum index, qui hic *registrum* vocatur, secundum alphabeti ordinem confectus, accessit, brevior quidem, nec nisi summa complectens. Cuius vero indicis si formam spectes, profus talis videtur esse, quales hoc inprimis tempore libris novis maxime Germanorum accedere solent. Atque hoc nomine hunc librum in rarioribus habendum esse, concedendum est hoc magis, quo pauciores illius aetatis tali rerum potiorum indice instructos libros licet ostendere^l. Editio Kachelouenii, post tres annos secunda vice LXII. foliis satis nitide excusa, hanc inscriptionem litteris maiusculis praefert: *Egloga Theoduli*. Figura ligno inculpta eadem est, quae in editione de anno cōo CCCC LXXXVIII. exhibetur, nisi quod hic coloribus illuminata videatur. Additus itidem est rerum praecipuarum index, adposito folii, quo exstant, numero; at vero sub finem legitur: *et sic*

C 3

explicit

k) *Nov. Misc. Lips. T.* 1) *Eadem l. c.*
VII. p. 712.

explicit liber Theodoli de quo sine sit benedicta gloriosa trinitas per secula seculorum Amen. Egloge Theoduli finis impressæ Lipskæ per Conradum Kachelouen. Anno salutis M CCCC LXXXII. Accepi hanc editionem admodum raram, qua Maitairius non ullam nouit antiquiorem ^m, ex speciali beneuolentia viri præcellentissimi ac doctissimi NEVHVSII, Architecti ac Senatoris lipsiensis meritissimi et bibliothecæ senatus lipsiensis præstantissimæ præfecti, qua quidem in re et vir clarissimus pariter ac doctissimus, THIEMIVS, a bibliothecæ custodia, officia mihi, laude digna, præstitit. Semper hæcce editio ^u *uocatur* *Æcoxv Lipsiensis* a me uocabitur. De ea quidem MENKENIVS ⁿ: *Leichius*, inquit, *aliam eclogæ Theodulianæ editionem Anno c1o CCCCLXXXII. repetitam, Conrado huic tribuit, nisi quod facile crediderim, errore operarum factum sit, ut in annum c1o CCCC LXXXII. sit reiecta, quæ adsignanda fuisset anno c1o CCCCLXXXVIII. editio. De quo ne dubitem, illud inprimis facit, quod in loco, quo recentioris huius editionis mentionem facit, citatum a Leichio uideam Burmannum, in cuius libro una anno c1o CCCC LXXXVIII. editio, non illa altera memoratur.* Quæ uero omnia falsa esse, ex supra
in

^m) *Annal. typograph. T. I.* ⁿ) *Nov. Misc. Lips. T. p. 551. uide Cat. Frid. Bened. VII. p. 712. Carpzouii P. II. p. 118.*

in medium adlatis luculenter adparet. Quoad fidem, huic editioni tribuendam, id probe tenendum est, quod collatis antiquioribus editionibus intellexi, inter lectiones, partim vehementer commendandas, partim haud spernendas, in omnibus negligentiae librariorum deprehendi vestigia, ac nullam omnino, singulatim sumtam, ita esse comparatam, ut verus ac tolerabilis eclogae sensus ex ea effici possit. Quam ob causam haud vnam modo alteramue in describendo textu Theoduliano sequutus sum, sed ex omnibus eas, quae mihi optimae videbantur, lectiones elegi, variantes autem in notulis adpersis addidi, quo et antiquioribus editionibus carere possent lectores, et, si mea lectio minus placeret, in eius locum aliam, quamcunque tandem vellent, substituerent.

Eodem anno cIo CCCCLXXXII. *Egloga Theoduli* foliis LI. forma quarta Coloniae emissa est o. Sic enim in fine scriptum est: *Egloge Theoduli cum notabili commento feliciter finem habent. Impresse in sancta ciuitate Coloniensi per Henricum Quentell. Anno incarnationis domini M CCCC XCII. tercio nonas Septembris.* Index adiectus est, ut in lipsiensi, sed sine foliorum, quibus res praecipuae continentur, numero: qua quidem ex re coloniensis ante lipsiensem

C 4

lipsiensem

o) MAITTAIRE l. c. T. I. p. 551. coll. *Bibl. Fref.* p. 343.

lipsiensem impressam fuisse, haud obscure intelligi posse videtur. Initium commentarii hoc est: *Circa incipit huius libri sciendum, quod Averrois circa prologum philosophorum dicit, quod quatuor sunt quae impediunt humanam naturam. scilicet ignorantia taciturnitas. defectus et vicium. contra ignorantiam inuentum est quadruium videlicet quatuor artes liberales sicut musica. geometria. arithmetica et astronomia. sed contra taciturnitatem inuentum est triuum, id est tres artes liberales de eloquentia sermonis sicut Grammatica loyca rethorica cet.* De auctore dicitur: *Causa efficiens huius libri fuit quidam nomine Theodolus, qui primo studuit in Italia et postea studuit in Grecia et ibidem effectus est episcopus qui vidit diuersas disputationes saracenorum et christianorum. Ad quorum similitudinem volens librum suum compilare introduxit et Alathiam id est veritatem et falsitatem sub forma passorum disputantium.* Editiones lipsienses ac haec colonienlis, quae, vt infra monstrabo cō CCCCLXXXV. iterum prodiit, vno eodemque commentario, ad diuersos tamen codices impresso, instructae sunt; quis illius vero sit auctor, vix dicere, quum eius nomen nusquam adpareat, cuiquam certo licet. A Burmanno, vt sequentia docent, falso Bernardo tribuitur. Ciuem lipsiensem auctorem commentarii suspicatur Menkenius,

nus p, quia Lipsia olim, inflauratis nondum facris purioribus, ingenii et doctrinae mediocris sat multos monachos ostenderit, nec deinde opus hoc vsquam editum fuerit. Prius autem vi probandi carere, et posterius, vt supra demonstraui, falsum esse, quis est, qui non videat? Lessingius commentarium Patringtono sine testibus adscribit. Vtunque se res habeat, fama, quam tali labore acquirere potuisset auctor, aut nulla, aut valde leuis est. Conspicua enim, et adfirmante verissime Menkenio q, per totum opus *monachalis* eruditio, et ignauum quoddam, putidos scholasticorum fontes consectandi, magnosque rerum ac verborum, vtunque se obtulerint, nullo habito delectu, acervos construendi, a maioribus denique tradita opinionum monstra non suae tantum aetati, sed seris etiam posteris commendandi studium. Quidam *Georius Kleber* quemadmodum folio XV videre est, litteras quatuor foliorum initiales siriis rubris exornauit passimque manus qualiscunque nullius momenti glossas, verba Theoduli verbis explicantes, subiunxit. Officio meo non essem facturus satis, si hoc loco viri celeberrimi ac litteris tuendis nati *BELII* summam erga me humanitatem non iustis ornarem laudibus, nec gratias viro doctissimo persoluerem quas possum maximas. Me rogante enim

C 5

praestan-

p) N. M. L. T. VII. p. 715. q) l. c.

praestantissimus vir hanc editionem coloniensem e praecclarissimis academiae lipsiensis cineliis ad me mittendam curavit, eaque re suum in litteris promouendis feruorem demonstravit. Quae quidem in caussa nec SCHWABIVS, vir doctissimus et Professor meritissimus mihi defuit, quin potius singularem officia tribuendi voluntatem declaravit. *Coloniensis* nomen imponam libro, quoties illius mentionem facturus sum.

Habemus porro eclogam Theoduli, cum commento Coloniae MDCCCCLXXXIII 4. editam ^r, et sequenti anno ibidem in lucem datam ^f. Est et impressa inter auctores octo opusculorum ut Catonis, Faceti, Matthaei Vindocinensis etcet, per Stephanum Baland Lugduni MDV. 4. ^t eodemque anno prodit sub titulo: *Theodulus cum commento. Impressus per Richardum Auxoult commorantem Rothomagi pro Roberto Mace anno millesimo quingentesimo quinto die I. Aprilis* ^u.

Lubet hoc loco adiungere editionem perantiquam, non addita mentione loci, anni impressionis et impressoris, forma quarta, editam, LXV. folia

r) MAITTAIRE I. c. p. 605. ESCHENBACH de poet. christ. sacra. Sect. II, T. I. p. 582. §. 23.

f) HALLERVORDII ^r) FABRICII B. L. Lib. Bibl. curios. p. 385. BEVGHEMII incunab. typogr. p. XVIII. p. 654. u) MAITTAIRE T. V. 433. MAITTAIRE T. I. P. I. p. 12.

folia continentem et litteris romanis inscriptam: *Theodolus cum commentario*. Circa initium: *prologus*. Incipit *prologus in Theodolum*. Commentarius ita incipit: *multi licet magno excellenti ingenio viri ad praesentis libelli expositionem se applicauerunt, tamen haud iniuria labor iste, quem aggredior, supernuacuus atque superfluus videbitur. Dabo equidem operam, quantum magis ualero, quo minus superfluus reperiar: nec intendo quouis modo ab his quae ab aliis bene conscripta fuerunt ex arrogantia recedere*. De auctore eclôgae haec memoriae prodita sunt: *caussa efficiens est pene ignota dicunt tamen aliqui quod Theodolus ipsum composuit*. Alii dicunt, quod *Ioannes Chrysostomus doctor Theologus eminentis scientiae*. Alii dicunt aliter, sed super hoc non est curandum multum. Et EGO CREDO, quod *Theodolus non sit proprium nomen auctoris, sed nomen nouiter inuentum et fictum secundum proprietatem rei et materiae*. Sub finem: *sanctissima explanatio Theodoli finit feliciter*. Quod ad commentarium attinet, illum ab homine barbaro, qui prima grammaticae neglexerit rudimenta, compilatum esse, particula, a nobis excerpta, et multa alia, in eo obuia, lectores docere poterunt. Glossae manu scriptae autem, ut omnes, quotquot in priscis editionibus reperi, leuissimi momenti sunt. Possidet hanc editionem

tionem doctissimus MULLERVS, a quo accépi. Quam copiose FREYTAGIVS * editionem describit, a nostra videtur esse diuersa. Non solum enim alia inscriptione instructa est: verum etiam ad alium codicem impressam esse video. *Korr' ἐξοχην veterem* adpellabo. Memoranda porro est praecedenti consocianda editio: *Liber Theodoli cum commento nouiter impressus. Venundatur Londoni apud bibliopolas in cimiterio sancti Paulli.* Commentarius, si a variantibus lectionibus quibusdam recedimus, cum praecedenti idem est. Sub finem legitur: *sanctissima explanatio Theodoli finit feliciter. Impensis Iodoci Pelgrim et Henrici Iacobi. In hoc opere sociorum. Anno c1o CCCCC VIII. 4. L folia complet, in figura autem, ligno incisa, sex personae conspiciuntur, quarum tres genua flectunt, tres sedenti auscultant.* Hanc editionem et praecedentem ad eosdem codices in lucem exiisse, non est vero simile. Certe in vtraque lectiones, a se valde discrepantes, leguntur. Atque haec eadem est editio, quam infra simpliciter *Londinensem* adpellaturus sum. Dedit mihi eam illustris Mulleri beneuolentia mutua m.

Ecloga

x) *Appar. litter. T. I.* dulum cum expositione p. 497 — 501. c1o 1o VIII. 4. quae editio fortasse a nostra non differt.

y) *Catalogus bibliothec. Bodlejan.* recenset Theo-

Ecloga Theoduli, teste Maittaireo ^z, anno cIo Io XV 4. in vulgus edita, ita inscripta est: *Theoduli liber cum commento: impensis Wynandi de Worde Londiniis in Fletestrete sub interseigno solis commorantis: anno millesimo quingentesimo decimo quinto, die X mensis Martii.* Quam denique exceperunt editiones Ioannis Kaenerii, cum libro de *contemptu mundi* Lugduni cIo Io XXXVIII. ^a et Goldasti, in eiusdem *manuali biblico*, seu *enchiridio sacrae scripturae* excusae ^b. Quem ad codicem seu editionem Goldastus Theodulum imprimendum curauerit, ignoro. Hoc autem neque ad codices, neque ad editiones, quibus nos vsi sumus, a Goldasto factum esse, pro certo adfirmare licet. Dicit enim vix potest, quanta vitiorum copia referta sit Goldasti editio. Si qui vero sunt, qui editiones lipsienses, colonienses, ac londinensem paullo penitus intueri velint, multas sane guelferbytani ac helmstadiensis codicum bonas lectiones in iis inesse intelligent, vt adeo credendum sit, si vel vnicam ad manus habuisset Goldastus, emendationem ab eo Theodulum fuisse editum.

XX

z) T. V. P. II. p. 284. G E B A V E R V M I. c. p. 347.

a) *Biblioth. Barberian.*

P. II. p. 454. R E N A T V S b) p. 22. sqq. Francof. M O R A E V S I. c. apud cIo IoC XVIII. 8.

Multi quidem, ex editionis londinensis glossatoris sententia magno et excellenti ingenio viri ad Theoduli expositionem sese accinxerunt, at vero aut plures commentarii non exstant, aut multos in tenebris delituisse oportet. Nam praeter a se inuicem discrepantes in Theodulum commentarios, de quibus supra sententiam tuli, non nisi duo, quod sciam, supersunt, Patringtoni nimirum atque Bernardi labores, de quibus antea, quam huic scriptiunculae finem imponam, paucis differam necesse est. Non mirum autem cuiquam videri debet, tot commentarios in vnam eclogam scriptos fuisse, quando quidem superiori aetate, nulla monachis, sordidissimo alioqui otio torpentibus maior expectari gloria potuit, quam scribendis eiusmodi in argumenti facti scriptores macilentis commentariis ^c. Fuit Bernardus Syluestris ultraiectensis clericus circa annum c10 CX clarus, atque, ut tum erant tempora, multam Theologiae atque Philosophiae laudem consequutus ^d. Ex aliis illius ingenii speciminibus nominabo hic tantummodo inter ceteros eminentem commentarium in eclogam Theoduli, in quo diuinas historias et saeculares fa-

bulas

c) N. M. L. T. VII. OVDINVS l. c. T. II. p. 714. p. 1005. coll. T. II. p. 480.
 d) SIGEBERTVS *gemblac.* POSSEVINVS l. c. T. I. l. c. cap. 169. p. 157. p. 229.

bulas allegorica expositione dilucidauit. Nondum quantum ego quidem iudicare possum, utque ab aliis recte obseruatum est ^e, illud Bernardi opus bibliothecarum claustra perrupit. Certe ab omnibus commentariis, quos aut manibus tenui, aut de quibus alii cognitionem dederunt, multum differt. Etsi enim Burmannus ^f commentarium editioni Kachelouenii adiectum, Bernardi opus esse iudicat, tamen, quem ipse adducit, PEZIVS ^g, falso haec dici, docere potuisset Burmannum. Is enim codicem commentarii MSC. windbergensis monasterii ipse inspexerat, cuius quidem initium hoc esse adfirmat: *Liber aequiuoce dicitur, nam liber appellatur Pergamenum.* Praefatio haec commentario praemissa est: *dilectissimo domino suo, sacrosanctae Traiectensis sedis episcopo, Conrado, suorum minimus clericorum, Bernardus, gregem sibi a deo commissum sic pascere, ut a summo pastorem Christo mereatur audire: euge serue bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis intra in gaudium domini tui* ^h. Atqui nihil horum habent quos recensimus commentarii. Praeter memoratum codicem windbergensem commentarius Bernardi manu scriptus

e) N. M. L. T. VII. *thes. anecdot. nouissim.* §. 68. p. 714.

p. 48.

f) *Traiect. erud.* p. 26.

h) MARTENE et DURAND *Collect. veter. Scriptt.*

g) *Diff. isagog. in T. I.* et *monim.* T. I. p. 512.

scriptus in parisiensi regia, in ciuitatis leidensis i
aliisque bibliothecis adseruatur. Qui etsi olim au-
ctoritatis atque existimationis habuit multum^k, talis
tamen non videtur esse, qualem scripsisse nostrorum
hominum aliquis cupiat^l, ita melioribus tinctus
litteris, vt bene sciat vtilia, ab iis, quae sunt nihili,
distinguere. In epistola dedicatoria^m ad Conra-
dum episcopum, quae praefationis loco est, enar-
rat Bernardus causas, quae ipsum, vt Theodulum
commentario illustraret, commouerint, simulque
de ratione, qua in contexendo hoc opere vsus sit,
nos facit certiores: *Primum enim, inquit, quic-
quid in librorum principis moderni et antiqui re-
quirenda censent, proposui et exposui. Deinde
Theodoli eclogam ad litteram et allegorice et pleris-
que in locis moraliter explanavi. Nouissime vero
dictionum quoque naturam pueris pueriliter aperui.*
Qua quidem ex re commentarii Bernardi eandem
fere esse naturam, quam in reliquis glossatorum
foetibus

i) N. M. L. T. VII. p. 713. *trouvent encore, qu'il a été
Nescio an codex quem Box- autrefois estimé des Gens de
hornius possidebat Leidae Lettres.*
(LEYSER l. c. p. 299. 1) *Quelque cas qu'on ait
DESSELI Bibl. belg. fait de ce commentaire dans
p. 859.) cum hocce idem les siècles antérieurs, on
sit. cf. Histoire littéraire de ne lui feroit pas apparem-
la France T. VIII. p. 679. ment le même accueil en nos
k) *Hist. litt. de la France jours. Histoire littér. de la
l. c. On juge par le grand France l. c.*
*nombre d'exemplaires de son m) MARTENE et Du-
ouvrage (Bernardi) qui se RAND l. c.**

foetibus animaduertimus, vel facillimo negotio potest demonstrari.

XXI

Scriptit denique commentarium in elogam Theoduli STEPHANVS PATRINGTONVS, siue Petringtonus, Eboracensis, Theologiae doctor oxoniensis, monachus Carmelitanus, ordinis sui *Provincialis*, episcopus vltimo tempore Meneuensis et Cicestriensis ⁿ. Is vero ipse Stephanus Patringtonus est, quem LELANDVS ^o Patrendunum, POSSEVINVS ^p, HENDREICHIVS ^q et LEYSERVS ^r Stephanum *anglicum* nominant, et commentarium in Theodulum conscripsisse perhibent. Diem obiit supremum Stephanus anno c^lo CCCC XVII. ^f Vtrum illius commentarius publicatus sit, ignoratur. Namque ex omnibus, quos descripsimus, commentariis ne vnicus quidem prae se fert nomen auctoris.

XXII

Antea vero quam finem dicendi faciam, paucissima adiicienda videntur ad monendos lectores. Neque

n) BALEVS de <i>Scriptt. Britan.</i> P. I. <i>Centur.</i> VII. n. 43. p. 538. edit. Opor. Basil. c ^l o I ^o LVIII. fol. B Z O V I V S in <i>annal. eccles. Baron. cont.</i> ad an. c ^l o CCCC XVIII. n. XXX. p. 596. Col. c ^l o I ^o CXXII. fol. FABRICII B. L. <i>Vol.</i> VI. p. 592.	o) De <i>Scriptt. britan.</i> P. II. p. 514. p) <i>Appar. Sac.</i> T. II. p. 432. Col. c ^l o I ^o C VIII. fol. q) <i>Pand. brand.</i> p. 193. r) l. c. p. 299. f) FABRICIVS l. c. LELANDVS l. c.

D

que ad vnum alterumue codicem MSC. seu editionem textum recudendum curavi, neque commentarium subiunxi, ex rationibus supra commemoratis: quae vero in hac noua editione praesiterim, indicaui. Commentario mythologico eclogam onerare post tot virorum doctissimorum opera, quae exscribenda mihi fuissent, neuiquam videbatur necessarium. At enim in vsum tironum notae mythologicae adponi potuissent. Quamquam vero illius lectionem multis voluptatem creaturam esse, non sine causa contendi posse videatur; non tamen suadeo, vt fabularum mythologicarum studiosi tirones adeant Theodulum. Ergo Theodulus denuo edi non debuisset. Quasi vero praeter tirones non essent, qui legant Theodulum. Immo vero plures rei litterariae amatores non solum desiderarunt nouam editionem, verum etiam si hoc negotium expedirem, pergratum multis me esse facturum, adfirmarunt. Atque in tanta Theoduli editionum, vitii quam maxime refertarum, raritate, spes est, fore, vt, quam trado, editionem aequi bonique faciant lectores. Quam si reliquis castigatiorem politioemque esse iudicaturi, et conatus meos eodem, quem aliis poetarum christianorum, e.g. Sedulii, Prudentii aliorumque editoribus praebuere, assensu comprobaturi sunt, omnia me per eos consequutum putabo. Scripsi Vinariae pridie Nonar. Ian. c^o IdCCCLXXIII.

I. G. S. SCHWABE.

ADDENDA

Nostra, de Theodulo commentatione impressa, in manus incidit recentissimus et aequae summo acumine ac doctrinae ubertate conscriptus LESSINGII libellus: *Zur Geschichte und Litteratur. Aus den Schätzen der Herzoglichen Bibliothek zu Wolfenbüttel. Erster Beytrag.* in quo celeberrimus auctor ad quaestionem, ipsi a me anno praeterlapso propositam, respondit^t. Tum vero a viro doctissimo petii, ut bibliothecae Guelferbytaeae codices Theoduli manu scriptos pariter ac editiones pro sua in me humanitate recenseret. Precibus quam benignissime respondit, misitque editionum, quae ibi habentur, indicem, addita descriptione codicis cuiusdam, quem reliquis bonitatis palmam praeripere, saeculoque XI. scriptum esse, me fecit certiorum. Atqui eodem tempore accepi opera illustrissimi Comitis A GOERZ, supra laudata, codicem Theoduli membranaceum, in praecedentibus descriptum, ad quem descriptionem Lessingii non quadrare, lecto demum illius libro, in quo rem copiosius expediuit, penitus intellexi. Itaque hoc loco et ea, quae supra minus recte a me, invito scilicet, scripta sunt, emendari, et alia atque alia, huc pertinentia, e libro memorato adici posse vide-

D 2

bantur.

t) p. 248.

bantur. Tres nempe exstant in bibliotheca Guel-
ferbytana codices MSS. quorum antiquissimus, fo-
lio minori, saeculo XII. scriptus, volumine, diuer-
sos medii aevi poetas latinos complectente, conti-
netur. Textus glossis et commentario liber est.
Poema autem neque ecloga vocatur, neque tetra-
stichium, sed inscribitur: *incipit Theodulus*. Se-
cundus codex, forma octava, habetur in *volumine*
miscellancorum, ex quo LEIBNITIVS quasdam
Bennonis, episcopi Misnensis, scriptiunculas, in in-
troductione ad tomum II. scriptorum Brunsvicensium
p. 34. publicatas edidit. Caret itidem glossis et
commentario, et inscriptio cum praecedenti eadem
est. Post Theodulum scriptus est eadem manu
Ovidius de Nuce. Tertius denique, qui in manus
meas venit, forma quarta, continetur volumine, in
quo praeter fabulas Anonymi elegiacas, *Neueleti*
Mythologiae aesopicae insertas, exstant et *Desuasio-*
nes Valerii ad Rufinum ne ducat uxorem. Ex
mente LESSINGII reliquis recentior, iisque boni-
tate inferior est. Adducit auctor ex codice octo
versus, in fine additos, quos hoc tempore et nos
descripsimus, quibusque omnes aliae editiones et
codices carent. Hanc de iis fert sententiam: *wer*
erkennet hier nicht das Gemücht eines noch spätern
und noch barbarischn Mönchs? So schlecht auch
die Verse des Theodulus sind, so sind sie doch nicht
so

so gar erbärmlich, als dieser abschäuliche Schwanz.

Qua quidem ex re hunc codicem eundem esse cognoui, quem supra dixi a me cum MSCto Mulleriano fuisse collatum. Qui vero quamquam saeculo XI. seu XII. recentior est, nihilo vero tamen minus veritati consentanea sunt, quae de illius bonitate supra in medium attuli. Non solum enim bonae codicis Helmstädiensis lectiones hocce codice maxima ex parte confirmantur, verum etiam probae notae ac verae lectiones ei insunt, quas in aliis, quas vidi, editionibus deesse intellexi. Ne desint exempla, contemplantur quaeso lectores *at v. 8. calcamus v. 19. viridantibus v. 83. mandat v. 153. chori v. 154.* vt alias omittam. Quam quidem sententiam si quis cum ea conferre velit, quam tulit LESSINGIVS ^u de primo et antiquissimo Theoduli codice, aut eum, quo vsi sumus, a vetustiori descriptum, aut saltem ad hunc emendatum esse, animaduertet. Ex quibus omnibus satis luculenter patet, codicem, in commentatione nostra descriptum, esse eundem, quem e Gudiana bibliotheca in Guelferbytanam illatum et a Schurzfleischio ad saeculum XV. relatum fuisse, demonstrauimus. Commentarium editionum Coloniensium ac Lipsiensium Lessingium sine testibus Stephano Patringtono adscripsisse, dixi. Sed pagina CCLII. libri laudati

D 3

indicat,

u) L. c. p. 250. sq.

indicat, quod *Lauterbachius*, cui quondam cura bibliothecae demandata erat, in titulo editionis cuiusdam, eam *cum Scholiis Stephani Oxoniensis* prodiisse, scripserit. Ad ea, quae LESSINGIVS de editionibus Theoduli Guelferbytanis doctissime differuit, nil addere lubet, (nam et nos ea in caussa longi fuimus) nisi quod antiquissimam de anno c^{lo} CCCCLXXXVIII esse statuat, quum editiones anni c^{lo} CCCC LXXXI. et c^{lo} CCCC LXXXVIII. exstare, supra docuerimus.

PROLOGVS

ethiopum terras iam ^b feruida torruit
aestas,

In ^c cancro ^d solis ^e dum voluitur aureus axis ^f;
Compuleratque suas tiliae sub amoena ^g capellas
Natus ab Athenis pastor, cognomine Pseustis:
Pellis pantherae cui corpus textit utrinque ^h 5

D 4

Discolor,

a) Ecloga nostra, versibus amoebaeis conscripta, in tres partes diuidi potest, in prologum, ipsum argumentum et conclusionem. Prologus continetur versibus I—XXXVI.

b) Codex Fabricii cum. vide *Bibl. Graec. Vol. X. Lib. V. cap. 45. p. 546.*

c) Editio GOLDASTI habet iam.

d) Mense Iulio, quo sol dicitur consistere in signo caelesti cancri.

e) Refertur a veteri commentatore solis ad praecedens cancro. Ac male quidem.

f) Axis secundum Pa-

pian, quem commentator sequitur, est septentrionalis linea recta per mediam pilam Sphaerae.

g) Editio antiqua apud FREYTAGIVM in *Appar. liter. T. I. p. 499. umbra.*

h) *Utrinque* occurrit in codice Guelferbytano et edit. Col. et Lipf. In Codd. et reliquis editionibus male legitur *verumque*. Nostram autem lectionem praesferendam esse, quis est qui non videat? Ridicula sane est explicatio *verumque* a commentatore in medium adlata. Significare nimirum putat *corpus et animam*.

*Discolor, et rigidas perflavit fistula buccas,
Emittens sonitum per mille foramina vocum.
At i fontem iuxta pascebat oves Alathia,
Virgo decora nimis David de^k semine regis,*

- 10 *Cuius habens citharam fluuii percussit ad^l vndam.
Substiterat fluuius, tanta dulcedine captus,
Auscultando quasi modulantis carmina plectri:
Isque balantum^m grex obliuiscitur esum.
Non tuleratⁿ Pseuſſis, sed motus felle doloris^o*
- 15 *Littoris alterius proclamat ab aggere tutus:
Cur alathia canis rebus stultissima mutis? p
Si iuuat, ut vincas, mecum (est) q certare potestas.
Fistula nostra tuum cedet, si vincis in vsu: r
Vincta dabis citharam; legem calcamus s in aequam. t*

Illā

i) Sic legitur in Cod. Guelf. in omnibus reliquis ad.

k) Editt. Col. et Lips. habent: *Virgo decora nimis de David semine regis.*

l) Col. et Lips. volunt ad vndas.

m) In Col. *balatum.*

n) In edit. GOLDASTI reperitur: *non tulit haec, quod praeferebam, si vel in vnico, praeter Goldastum, haberetur.*

o) Haud sane video, qui factum sit, vt in codicem M. pariter ac editiones Col. et Lipsi. irrepsit *draconis.*

p) Id est brutis; male Col. *mutus.*

q) Col. et Lips. *metum est.*

r) In nostro Cod. exstat:

Fistula nostra tuum, si vincas, cedat in vsu.

MS. Guelferb. tamen potiori iure sequutus sum.

s) Sic Codex Guelf. in reliquis *coeannus.*

t) Ita omnes praeter Goldastum, qui vult *vnam.*

*Illā refert^u: nec dicta mouent, nec^x praemia 20
mulcent*

*Me tua nunc^y adeo, quia vulnere^z mordeor uno: 2
Quo res cunque cadit^b, testis ni (nisi) sedulus
adsit,*

Si victus fueris, non me^c vicisse fateris. d

Sed quia mutari nescit sententia veri,

En adaquare gregem, simul et releuare^e calorem, 25

Nostra venit Phronefis, sedeat pro iudice nobis.

Pseustis ait^f: video, quod eam fors obtulit & ultro,

Huc ades o Phronefi: nam sufficit hora dici,

Vt tua^h iam nostro postponas seria ludo.

*Tunc mater Phronefis: adaquatoⁱ me grege quam- 30
uis*

Accelerare domum iussisset uterque parentum;

D 5

Nec

u) i. e. respondet.

x) Cod. M. *ne*.

y) Idem *nec*.

z) i. e. vnicus tantummodo scrupulus in me infixus est.

a) MS. M. *vna*.

b) Cod. Guelf. *cadat*.

c) Edit. Lips. et Col. *me non*.

d) In Cod. M. versus 22. et 23. contra omnium codicum fidem ita leguntur:

Si victus fueris non me vicisse fateris,

Quocunq[ue] res cadit, nisi testis sedulus adsit.

e) Male Londin. *reuelare*.

f) Sic docta manus ad marginem Codic. Guelf. adscripsit, quam lectionem quoque confirmat Goldastus. Omnes reliqui habent *ad haec*: Cod. M. *ad hoc*.

g) Male Goldastus et edit. Lond. *detulit*.

h) Edit. Lond. *two*.

i) Col. et Lips. *adaquare*.

*Nec dubitem^k poenas, si quicquam tardo, paratas;
Laeta^l feram, talis praesumens gaudia litis.^m
Perge prior Pseusti, quia masculusⁿ, illa^o sequaci
35 Aequabit studio. Tetras^p sit^q in ordine vestro,
Pythagorae numerus^r: sol augeat obsecro tempus.*

k) Ita Cod. Guelf. et re-
ste quidem. In editt. Lond.
et Gold. exstat *non dubito*:
in Cod. Helmstad. *ne dubi-
tem*: in editt. Col. et Lips.
nec dubito.

l) Tamen eas.

m) In Edit. Col. v. 24 —
29. post vers. 33. repetun-
tur.

n) Cod. M. *masculis*.

o) Alathia.

p) Quem inter symboli-
cos numeros locum quater-
nario tribuerit Pythagoras,
et quid in eius theologia,
physiologia et ethica signi-
ficet, tam diuersis agita-
tum et disputatum est vete-
rum et recentiorum opinio-
nibus, ut post molestissi-
mam earum omnium disqui-
sitionem, multo incertior
discedas, quid Tetractys py-
thagorea sibi velit, quam
ante id susceptum fueris.
Quidam magni nominis viri,
qui Pythagoram a Iudaeis
purioris doctrinae semina
accepisse credunt, innuisse

eum putant, venerabile no-
men tetragrammaton תתרתן;
quam vero sententiam, alii,
tanquam fabulam recte re-
iiciunt, Pythagoram ali-
quid a Iudaeis accepisse, ne-
gantes. Nec defuere anti-
quioribus temporibus, qui,
quatuor animae facultates,
ex quibus veluti partibus
animam humanam compo-
nebant, a Pythagora intel-
ligi vellent. Alii ad ani-
mam mundanam, alii ad
quatuor virtutes cardinales,
alii ad quatuor elementa
Pythagoram respexisse au-
tumant. Alii in alias eunt
sententias. Nobis, ad ex-
plicandum hunc locum,
adnotasse sufficiat, nume-
rum quaternarium fuisse
omnium perfectissimum, pri-
mum, et radicem omnium.
Copiosius ea de re agit cel.
BRVCKERVS in *Histor.*
critic. Philos. T. I. p. 1052 —
1054.

q) Lips. et Col. *sit tetras*,

r) Cod. M. *numeros*.

ARGV.

A R G V M E N T V M.

P S E V S T I S

Primus ^f creteis ^t Saturnus ^u venit ab oris, ^z
Aurea ^y per cunctas disponens saecula terras. ^a
 Nullus ei genitor nec quisquam tempore maior
 Ipso gaudet auro superum ^a generosa propago. 40

A L A T H I A

Incola primus homo fuit in viridi paradiso,
Coniuge vipereum ^b donec suadente venenum
Hausit, eo ^c cunctis miscendo pocula mortis.
Sentit adhuc proles, quod ^d commiscere ^e parentes.

P S E V S T I S

Splendorem ^f tanti non passus Iuppiter aurum 45
Expulit illatis patrem crudeliter armis.
Discolor ^g argenti. ^h mundi successit ⁱ imago,
 Et iam primatum dedit illi curia diuum.

A L A

f) Cod. M. primis.	e) Glossa in Cod. Guelf.
t) Edit. Col. Lipsf. et
Cod. M. ceteris.	cum eo.
u) C. M. Saturninis.	d) Goldast. quae Cod.
Helmst. quod.
x) Idem horis.	e) Cod. M. commiscere.
y) Edit. Lond. aureas.	f) Gold. splendorum.
z) C. M. terrae.	g) Edit. Col. et Lipsf.
a) Cod. M. superno. Gold.
superam.	discolor.
b) C. M. vipereum.	h) Sic omnes Codd. prae-
ter M. qui habet argenta.
	i) Gold. lucefcit.

ALATHIA

Exulat ^k ciecctus de sede pia protoplastus,
 50 Ac ^l cinis in cinerem naturae mutat honorem;
 Ne tamen aeterni temeremur ^m stipite pomi, ⁿ
 Flammeus ^o ante fores vetat ensis adire volentes. ^p

PSEVSTIS

Egregio Cecropi ^q debetur caussa litandi,
 Ille, bouis ^r primo rimatus ^s viscera ferro,
 55 Sacra Ioui ^t statuit, quae posteritas celebravit
 Condidit Athenas: adiuuit ^u nomine Pallas. ^x

ALATHIA

Immolat ante deum Cain, de semine frugum;
 Frater Abel iustus dedit acceptabile munus,
 Sponte ferens agnum, talis decet hostia Christum;
 60 Ense cadit fratris, loquitur post funera sanguis.

PSEV-

k) Ed. Lond. et Col.
 exultat.

l) Male C. Guelf. at.

m) Lipl. et Col. tenere-
 mur.

n) Poni Col. legit.

o) Gold. Flammas.

p) Guelf. volentes.

q) Col. Cyropi.

r) Gold. bonus.

f) Sic C. Guelf. et Gold.
 legunt. H. et M. rima-
 tur.

t) Gold. Iouis.

u) adimit Gold.

x) Edit. Vet. Pellas.

PSEVSTIS

Lychaon ^y *Arceas caelestes prouocat iras,*
Quando suas aedes inuasit Iuppiter hospes ^z
Fallere tentando ^a *nomen Iouis: exiit ergo*
Corpus et os hominis: saeuit ^b *lupus asper in aruis.*

ALATHIA

Enoch iustitiae polluto cultor in orbe 65
Raptus de terra nulli comparuit ultra,
Iudicis aduentum videns ^c *athleta secundum,*
Leuiathan ^d *contra socio praecedet Elia.*

PSEVSTIS

Venit ab oceano submergens cuncta vorago,
Tellus cessit aquae ^e, *periit, quod vixerat omne,* 70
Deucalion homines praeter ^f *quem nemo superstes,*
Cum Pyrrha iactis reuocauit ^g *coniuge saxis.*

ALA-

y) Male docta manus in
 Guelf. mutauit in *Licaonen*.

z) Cod. M. *hospes*.

a) Gold. *cantando*.

b) C. M. *sentit*.

c) Sic Lipsf. et Col. in
 reliquis *fidens*. Idem vero
videns est quod *praenidens*
 ac melius quidem, quam
fidens.

d) Id est Antichristum,
 contra quem Enochus et
 Elias hoc loco dimicaturi di-
 cuntur.

e) Lond. *atque*.

f) Guelf. et M. *propter*.
Ver. et Col. ac Lipsf. *praeter-*
quam. Gold. *praeter quem*.

g) Guelf. et M. *renoua-*
uit. Cod. Helmstad. et Lipsf.
reuocauit.

ALATHIA

*Ultio digna dei fontes dirupit abyssi,
 Octauum Noae^h seruans in partibus arcae:
 75 A modoⁱ ne talem patiantur^k saccula cladem,
 Visibus humanis per nubila panditur iris.*

PSEVSTIS

*Ideos lepores puer exagitat Ganymedes,^l
 Quem Iouis arreptum deuexit in^m aetheraⁿ sur-
 sum
 Armiger, ablato diuum concefferat ordo
 80 Nomen pincernae, quod possedit prius Hebe.*

ALATHIA

*Coruum perfidiae damnant^o animalia quaeque,
 Nuncius inclusis quia noluit esse p^p salutis;
 Ore columba suo ramum virentibus^q vltro
 Attulerat^r foliis: superest Armenia testis.*

PSEV-

h) Noae deest in Col.	p) Lond. effet.
i) Helmst. an modo.	q) Guelf. viridantibus;
M. Vetus et Helmst. viri-
dentibus; in reliquis viren-
tibus.
k) Col. patientur.	
l) M. Ganymedem.	
m) Col. ac Lipf. ad.	
n) M. aera.	r) Sic Col. et Lipf. in ce-
teris omnibus legitur detu-
lerat.
o) Guelf. M. et Col.
damnat.	

PSEVSTIS

Surrexere viri, terra genitrice creati, 85
Pellere caelicolas fuit omnibus vna voluntas:
Mons cumulat montem, sed totum Mulciber ho-
stem
Fulmine deiectum ^f Vulcani trufit ^v in antrum.

ALATHIA

Posteritas Adae ^u summa Babylonis in arce
Turrim construxit, quae caelum tangere pos- 90
fit.
Excitat ira deum: confusio fit labiorum:
Disperguntur ibi: nomen non excidit ^x vrbi.

PSEVSTIS

Fulmina ^y Cyclopes Iouis imperio fabricantes ^z
Paeone ^a percusso, morti decrevit ^b Apollo;
Mox deitate sua superum spoliatus in ira 95
Admeti curam pecoris ^c suscepit agendam.

ALA-

f) Lond. <i>ciectum.</i>	y) Guelf. ac Lond. <i>flu-</i>
<i>mina.</i>
t) M. <i>detrufit;</i> Golda-
<i>fus transf.</i>	z) M. <i>febricitantes.</i>
n) Adami.	a) Cod. Helmst. et Col.
<i>Pegone.</i>
x) Lond. <i>accidit.</i> Col. et
<i>Lipf. extitit.</i>	b) <i>deorauit</i> Goldastus.
c) Edit. vet. <i>pecori.</i>

ALATHIA

Limide iussus^d Abram patrio^e discedere^f, Saram
 Adsumsit sine spe sobolis sibi concipiendae:
 Tandem confectis^g aetate creatur herilis
 100 Filius, et lactat sua quam^h natura grauabat. i

PSEVTIS

Daedalus aptatis liquidum^k secat aëra pennis,
 Filius insequitur^l, fragilis sed cera liquatur,
 Et cadit^m in pelagus, gemitⁿ sub pondere fluctus: o
 Ille p sui compos brumales^q attigit Arctos.

ALATHIA

105 Haereditis forma non est motus patriarcha,
 Quin mactaret eum, nisi vox emissa deorsum
 Parcere iussisset: capitur^r, qui cornibus haeret,
 In dumis aries: patrem sequitur^s sua proles.

PSEV-

d) Guelf. *visus*, quod
 docta manus mutauit in *iuf-*
sus.

e) Helmst. *proprio*.

f) Guelf. *descendere*, iti-
 dem a docta manu muta-
 tum.

g) Lond. *confectus*.

h) Lond. *quem*. vid. v.

126.

i) M. *grauabit*; Guelf.
negabat; emendationem in-
 terlinearem autem adiecit
 d. m.

k) M. *liquide*.

l) Lipf. *insequetur*.

m) Col. et Lipf. *decidit*;

n) Lond. *gemit*; Helmst.
genuit;

o) Gold. *fructus*.

p) M. *ipse*.

q) Col. *boreales*.

r) Sic Col. et Lipf. in
 aliis habetur. *rapitur*.

s) Guelf. et M. *sequitur*
patrem.

PSEVSTIS

Phyllis amore graui Demophontis capta superbi,
Mutat sebiliter rigidum pro corpore suber. 110
Ille, reuersus eo, truncum rigat ore supino,
Occurrit foliis, ceu ^t senserit ^u oscula Phyllis.

ALATHIA

In cinerem Sodomae vertit ^x diuina potestas,
Ob pactum patruum Loth parcere cogitat vni; ^y
Seruat eum Segor, sed perfida vertitur vxor 115
In salis effigiem; lambunt animalia caute. ^z

PSEVSTIS

Argolicas contra bellans acies Cytherea
Tytidae ^a manibus graue pertulerat dea ^b vul-
nus; ^c
Deplorant ^d socii commissa ducis furiosi,
Nam ^e facti volucres acuunt pro dentibus unguis. 120

ALA-

t) Guelf. et M. seu; vet.
 vt; Col. Lipsf. et Gold. ceu.

u) Sic Guelf. M. et Gold.
 reliqui habent *senserat*, quod
 tamen minus placet.

x) Ita existat in Cod.
 Helmst. in reliquis fere
 omnibus legitur *solaens*.

y) Guelf. *Loth cogitat*
parcere soli.

z) Lipsf. *caute.*

a) Diomedis.

b) deest *dea* in Guelf.
 Cod.

c) Sic in Col. et Lipsf. in
 reliquis *dea pertulerat graue*
vulnus.

d) C. Guelf. *deplorant.*

e) Gold. *er.*

E

ALATHIA

*Congressus domino Iacob luctamine ^f longo
Neruos amisit femoris, dum cedere nescit,
Quam plagam ^g veluti gemit euenisse parenti,
Non comedit neruum successio tota nepotum.*

PSEVSTIS

125 *Hyppolitus sacua ^h perit, accusante nouerca, ⁱ
Discerptus ^k bigis, phocas agitantis vndis. ^l
Damna pudicitiae non pertulit ira Dianae,
Hyppolitum reuocat, qui ^m nomine Virbius exstat.*

ALATHIA

130 *Venditus ⁿ in seruum Ioseph liuore suorum,
Ardentis dominae dum spernit ^o vota minasque,
Addictus ^p vinclis discussit somnia regis,
Et subduntur ei totius regna Canopi. ^q*

PSEV-

f) Col. et Lipf. certa-
mine.

g) M. plangam.

h) M. parit.

i) Phaedra.

k) Ita Codd. Guelf.
Helmst. et M. reliqui di-
fractus.

l) Id est, phocis agitan-
tibus vndas.

m) Sic Helmstad. Col. et
Lipf. in aliis occurrit modo.

n) Vetus, Gold. Lipf. et
Col. venditur.

o) Lipf. et Gold. spre-
uit.

p) Guelf. abductus; Cod.
H. et M. itemque Lipf.
adductus; Col. adductis;
Lond. et Vet. addictus,
quod aliis praefereendum
esse putauit.

q) Aegypti.

PSEVSTIS

*Graecorum primus vestigat^r grammata Cadmus,
 Postquam seuit^r humi dentes^r septemplicis hydri,^u
 Quos nec dum^x fato merst^r fortuna sinistro: 135
 Ne patiat^rur idem, se simulat^z esse draconem.*

ALATHIA

*Raptus^a aquis Moses magicas euerterat^b artes,
 Omnis eum regio timuit circumflua Nilo:
 Eduxit^c ciues, submerst^r fluctibus hostes.
 Memphios^d exitium^e testatur adhuc mare rubrum. 140*

PSEVSTIS

*Summa Iouis calidas Europae forma medullas
 Mouit, et in taurum^f deitatis vertit amictum:
 Virgine suprata non passus^g Agenoris arma
 Nomen donat^h ei, quod habet pars tertia mundi.*

E 2

ALA-

r) Lond. <i>inuestigat.</i>	a) Lips. <i>captus.</i>
f) Col. <i>seui.</i>	b) Col. et Lips. <i>euellerat.</i>
r) Lond. <i>septemplices.</i>	c) Goldast. <i>abduxit.</i>
u) Guelf. <i>hydrae.</i>	d) M. <i>Nymphios.</i>
x) Ita Guelf. sed Codd.
M. et H. <i>nondum</i> ; Gold.
<i>mundum.</i>	e) Lond. <i>exitum. vet. ex-
cidium.</i>
y) Guelf. <i>submerst.</i>	f) Lond. <i>tadrum.</i>
z) Guelf. M. H. et Col.
<i>fibulat</i> ; Lips. <i>fibilat.</i>	g) Iupiter.
	h) Cod. Helmst. <i>datur.</i>
Lips. <i>dedit.</i>

ALATHIA

- 145 *Insignem vitulum constauerat ignis et aurum
Ex Aaron digitis; insanit turba rebellis:
Stirps Leui postquam domini comescuitⁱ iram,
Pontificalis ei datur insula iure perenni.*

PSEVTIS

- Vxor^k stimulos luis Amphiaræ^l sacerdos
150 Pectore flagrantis^m, dum splendet bacca monilis:
Hauisitⁿ eum^o subito^p specus ex Acheronte profundo,
Mandat^q eam^r tenebris^f orbatae dextera^t prolis.*

ALATHIA

- Fata^u Chorac^x miseri parere monent^y meliori,
Accipit infernus, quos^z deuorat arida tellus:
155 Sed deus occulte Moysen sepeliuerat ipse,
Nec cuiuncque hominum^a dedit indagare sepulcrum.*

PSEV-

i) Col. <i>comescit.</i>	filio, Amphiarai, quoniam
k) Eryphiles.	hic iter contra Thebanos
l) Helmst. <i>Amphioræ, M.</i>	Eryphiles hortatu suscep-
<i>Amphiorare.</i>	erat.
m) <i>M. stragrat.</i>	f) Gold. <i>teneris.</i>
n) <i>M. haurit. Guelferb.</i>	t) Alcmaeonis.
MSC. minus recte <i>te hauisit.</i>	u) Gold. <i>facta.</i>
o) <i>Amphiarum.</i>	x) <i>Guelf. Cori.</i>
p) <i>Col. subdito.</i>	y) Helmst. Lipsf. et Col.
q) <i>MSC. M. edit. Lond.</i>	<i>iubent.</i>
et <i>Vet. maclat. mandat ele-</i>	z) Ita Helmst. Lipsf. et
<i>gantius in Guelf. habetur.</i>	Col. in reliquis <i>quem.</i>
r) <i>Falso Gold. eum.</i> In-	a) <i>M. homini.</i> Lipsf. et
telligenda enim est vxor,	Col. <i>Nec cuiquam hoc homi-</i>
interfecta patre suafore, a	<i>num.</i>

PSEVSTIS

Ventilat ^b oëstro decoratam ^c cornibus Io
 Iuno ferox ^d, et ei tutelam deputat Argi; ^e
 Donec in ^f effigiem rediit mutata priorem
 Mugit pro verbis horrentibus, obſta & ſetis. ^h 160

ALATHIA

Offenſus ⁱ Balaam calcaribus urget ^k aſellam:
 Angelus occurrit, pecudem qui ſtare coegit,
 Res miranda ^l nimis! laxatur vox animalis,
 Quae conſuevit ^m homo producere, verba loquendo.

PSEVSTIS

Sufficeret thalamis ut Iuppiter Amphitrionis, 165
 Noctis opem placidae geminavit ⁿ candida Phoebe: ^o
 Protinus Alcaena, licet indignante nouerca, ^p
 Editus Alcides immiſſos ^q ſtrangulat angues.

E 3

ALA-

b) Col. ventulat.	i) Col. et Lipf. <i>Commo-</i>
c) Col. decoratur.	<i>tus.</i>
d) Col. et Lipf. <i>velox.</i>	k) Gold. <i>arguet.</i>
e) Per Hypallagen hoc	l) In omnibus praeter
dicitur. Curam tuendae	Col. et Lipf. quae ha-
Ius enim Iupiter demanda-	bent <i>miranda</i> , legitur <i>hor-</i>
uit Argo.	<i>renda.</i>
f) <i>in</i> deest in M.	m) Col. <i>conſeuit.</i>
g) Gold. <i>inſta.</i>	n) Lipf. <i>geminat.</i>
h) In Guelf. M. Col. et	o) Col. <i>plebe.</i>
Lipf. hic verſus praecedenti	p) Id est, Iunone.
exſtat prior.	q) Guelf. <i>promiſſos.</i>

ALATHIA

- Vilfrici populo ne quondam viuuda bello*
 170 *Deficeret r virtus, Gabaon ad proelia Phoebus*
Imperio Iosuae stabat defixus in arce: f
Quae sanctae fidei sint r praemia, discite cuncti.

PSEVSTIS

- Alcidae u vigilem spoliauit claua draconem;*
Geryonis pompam rapit, et consumserat hydram.
 175 *Cacus x cessit ei, succumbit ianitor orci:*
Incendit y demum pellex Deianira virum. z

ALATHIA

- Sampson, exuuiis a indutus membra leonis,*
Sternit b mille viros deuastat vulpibus agros,
Urbis claustra tulit, neruorum vincula rupit:
 180 *Fraude sua tandem praescidit c Delila d crinem. e*

PSEV-

r) Gold. <i>deiceret.</i>	z) Sic Guelf. in aliis <i>superbum.</i>
f) Id est, caelo.	a) M. <i>eximiis.</i>
t) M. Col. et Lipf. <i>sunt.</i>	b) M. et Helmst. <i>str-</i>
u) Guelf. et Gold. <i>Alci-</i>	c) Lond. ver. et Gold. <i>nit.</i>
des.	c) Lond. ver. et Gold. <i>praescindit; Col. praecidit.</i>
x) Guelf. <i>Lacus. Mull.</i>	d) In omnibus exstat <i>Da-</i>
<i>Catus.</i>	<i>lida.</i>
y) Col. <i>incipit.</i>	e) Col. <i>crimen.</i>

PSEVSTIS

Numina ^f mille deum vatem defendite vestrum,
 Qui colitis Ditem, qui stelliferam regionem
 Qui partes mundi, qui stagna sonantis ^g abyssi,
 Numina mille deum vatem ^h defendite vestrum. ⁱ

ALATHIA

Par idemque ^k deus maiestas, gloria, virtus, 185
 Quod fuit, est et erit, te collaudat, tibi seruit,
 Cui tres personae, tria nomina, tu ^l sine fine,
 Tu sine principio nos ^m vincere falsa iubeto.

PSEVSTIS

Certauere sequi demissis ⁿ frondibus orni
 Orphea per fluvias, modulantem carminis odas, 190
 Eurydicen, motis ^o qui regna tenent ^p Acheron-
 tis,
 Conditione graui ^q iussit Proserpina reddi.

E 4

ALA-

f) Lond. Vet. M. no-
 mina.

g) Vet. et Gold. tonan-
 tis.

h) Col. vates.

i) Deest hic versus in
 Codd. Guelf. et M.

k) qui habet M.

l) Guelf. Vet. Lond.
 sunt.

m) Col. et Lipsf. me.

n) Guelf. et M. dimissis.

o) Seu commotis dulci
 lyrae sono. Lipsf. et Col.
 nonitis.

p) Helmst. et Lipsf. te-
 net.

q) Non retrospicere de-
 bebat Orpheus.

ALATHIA

Ne regis corpus vexaret praedo ^r malignus,
 Chordarum Musa ^f puer adiunxit ^t citharista,
 195 Cuius erat studium pelles tondere bidentum, ^u
 Temporis articulo successit dextera sceptro. ^x

PSEVSTIS

Herbarum succos tractans Cyllenius ^v heros ^z
 Expertes ^a lucis virga reuocauit ^b ab umbris; ^c
 Arte potens tali credas ut ^d cuncta fateri ^e
 200 Quem natum Maiæ ^f lactauit mamma nouercae.

ALA-

r) Seu Daemon.	c) M. <i>vidis</i> .
f) Dauides citharam pul-
sare edoctus.	d) Guelf. Lond. et Vet.
<i>ut credas.</i>
t) Col. et Lipf. <i>adiunxit.</i>	e) Sensus versus huius
obscuri hic fere esse vide-
tur: hanc artem calluisse
Mercurium, eo magis tibi
confitendum, seu conce-
dendum est, quia fuit filius
Maiæ. In Vet. ac Lond.
hic est versusum ordo:
u) M. <i>bidentes</i> .	
x) Helmst. <i>regno</i> .	
y) Id est, Mercurius.
Lond. et Vet. <i>Silenius</i> :
Gold. <i>Silenius</i> : Lipf. et Col.
<i>Cyllineus</i> .	Arte potens tali ut credas
cuncta fateri
Exortes lucis virga reuocauit
ad umbris,
z) Gold. <i>heres</i> .	
a) Sic Col. et Lipf. Sed
Guelf. ac M. <i>exortos</i> : Lond.
Vet. et Gold. <i>exortes</i> .	
b) Gold. et Vet. <i>renoua-
uit</i> .	f) Gold. et Col. <i>male</i> .
Helmst. <i>magiae</i> .

ALATHIA

Omnipotens Ididae s poscenti dona Sophiae,
 Annuat h in tantum i, naturae vincat ut k usum.
 Praeditus ingenio decoravit moenia templo:
 Confertum l gazis euertit amor muliebris.

PSEVSTIS

Gnostia m quum n raros quateret Dodona racemos, o 205
 Mater larga Ceres, miserata fame pereuntes,
 Triptolemmum p mundo misit, serpente ministro,
 Qui primum terrae spem q demonstravit aristae.

E 5

ALA-

g) Id est Salomoni regi, filiam Dodonensem, Gnostiam. Non enim in Epiro, sed in insula Creta Gnostia sita erat.

a) Nathane propheta adpelato Iedidia II. Sam. XII, 25. vnde fortasse Ididas. Ingens sane est hoc loco Codd. discrepantia. Guelf. id idem: n) Lond. Vet. et Gold. M. yride: Lond. ibide: dum.

Gold. itidem: Helmst. Tythidae: Col. Lips. ac Vet. itide. o) Col. ramos.

h) Lond. et Vet. annui.

i) Gold. intentum.

k) M. et Helmst. in.

l) Helmst. Gold. Lond. Vet. et M. confectum; p) Guelf. et M. Triptolommum; Lond. et Vet. Tritolommum; Gold. Tritolommum; Helmst. Triptonium; Col. et Lips. Triptolemmum.

Gold. confectum; Col. et Lips. confertum. q) Omnes praeter Col. et Lips. speciem monstravit; nisi quod et Guelf. monstravit habeat.

m) Id est, cretensis. Falso autem vocat Theodulus

ALATHIA

Nubes aethereas precibus obstruxit r Elias,
 210 *Gramina nulla super madidus stillaret ut imber: f*
Pulsus humo r patria bibit ex u torrente propheta,
Sufficit x pastus, quem y detulit adsecla coruus. z

PSEVSTIS

Gorgonis a effigie mortalis vertitur ide; b
Nam qui viderunt lapides quasi c dirigerunt.
 215 *Bellerophon d, monstro e cum Palladis arte per-*
emto. f
Comit equi pennas g, et se dimittit in auras. h

ALA-

r) Col. et Lipf. *constru-*
xit.

f) Guelf. *stillaret madi-*
idus imber.

r) Guelf. *homo.*

u) Ita Col. et Lipf. in
 aliis a.

x) Gold. *sufficiat.*

y) Col. et Lipf. *quam.*

z) MSC. M.

Sufficit pastus quem detulit asse-
 cla coruus

Pulsus humo patria bibit a tor-
 rente propheta.

a) Medusae.

b) A Graecorum *aidos* seu
idea formatum esse hocce
 vocabulum puto. Non enim

nomen proprium esse vide-
 tur.

c) Lond. *quasi lapides.*

d) Guelf. Lond. et Ver.
Bellerophon; M. Belloforon.

e) Chimaera nimirum,
 quae flammam euomebat, ut
 proxima quaeque combure-
 ret igneque deuastaret.

f) Id est, pennis Pega-
 sum ornat.

g) In omnibus habetur
dirigit; sed r dimittit Lipf.
 praetuli.

h) Infelici quidem euen-
 tu. A Ioue enim, temeri-
 tatis vindice, praecipit in
 terram deturbatur.

ALATHIA

*Effugium terrae Iesabel obstruxit Eliae,
 Quum distractus equis ⁱ apparuit ^k igneus ^l axis;
 Flammea, quae venit, vatem quadriga lenauit.
 Spiritus ^m heredi ⁿ geminatur amore magistri. 220*

PSEVSTIS

*Tbitonum thalamis dignans ^o aurora superbis
 Augendo vitam mutauit in usque cicadam.
 Exstinctum ^p Troiae sepeliuit Memnona longae, ^q
 Annua cuius aues ^r venerantur festa frequentes. ^s*

ALATHIA

*Addictus ^t morti faciem ^u rigat imbri salubri 225
 Rex Ezechias, et fati distulit horas.
 Ne dubitaret item ^x, se, promeruisse salutem,
 Lora sui cursus retro sol flexit ^y anhelus. ^z*

PSEV-

i) M. aquis.	f) MSC. M. et Helmst.
frequentior.
k) Id. apperuit.	
l) Helmst. aurens.	t) Guelf. adductus; M.
addictis.
m) Spiritus <i>πνευματικός</i> .	u) Guelf. facie.
n) Elisae.	x) Helmst. idem.
o) Lond. dignatus.	y) M. sol retro flexit.
Lond. Gold. Col. Ver. sol
retro flexit; Guelf. et Lipf.
retro sol flexit.
p) Manu Achillis.	
q) Id est magnificae.	
r) Aues vulgo Memnoniae.	z) Lipf. angelus.

PSEVSTIS

Excedit laudes hominum, qui primus agones ^a
 230 Instituit ^b fieri sub vertice montis Olympi.
 Ardua victrices obnubit laurea crines,
 Ducit pompa domum, sequitur confusio victum.

ALATHIA

Casum ^c Iosiac destabant oppida Iudae ^d
 Megiddo ^e campos fons detestatur et arbor; ^f
 235 Morte sua moerent ^g leges et nobile pascha,
 Omnis adhuc actas, sed praecipue Ieremias. ^h

PSEV-

a) Id est, ludos Olympios.

b) Lond. et M. *constituit*.

c) Sic Col. ac Lips. ac recte quidem. In reliquis enim falso *occasum Iosuae* legitur.

d) II. Parap. XXXV. 24.

e) Confundunt Codd. Macedoniam ac Megiddo. Guelf. *Macedos*; in M. et aliis *Macedonum*. Intelli-

gendum autem est proelium ad oppidum Megiddo Iosiam inter ac regem Aegypti Nechonem commissum II. Par. XXXV. 22.

f) Gold. *agros*.

g) Ita Guelf. reliqui minus eleganter amant *moerent morte sua*.

h) Col. et Lips. *Hyermias*. In Lond. et vet. vers. CCXXXVI. praecedit vers. CCXXXV:

PSEVSTIS

Dum ⁱ tonitrus simulat ^k Salmon ^l et fulmina ^m
quassat,

Lampade ⁿ terrifica percurrens ^o Elidis ^p arua,
In medio pontis ^q non passus Iuppiter hostis ^r
Comparis ^s arma ^t sui deiecerat igne minaci. 240

ALATHIA

Inscius, esse deum, nisi se ^u, rex Assyriorum, ^x
Rores et pluuias septem tolerauit aristas, ^y
Bestia factus homo: cunctis suadetur in illo,
Discant naturae contenti viribus esse.

PSEV-

i) Guelf. et M. cum.	r) In Lipf. hic versuum
ordo:
k) Gold. <i>stimulat.</i>	In medio pontis etc.
Lampade terrifica etc.
l) Lipf. Salomon; Gold.
<i>thalamo.</i>	f) Qui Iouem aequipa-
rare conabatur.
m) Gold. <i>flumina.</i>	t) Gold. <i>arua.</i>
n) M. <i>Lampada.</i>	u) Gold. <i>si.</i>
o) Gold. <i>praecurrens.</i>	x) Nebucadnezar.
p) Gold. <i>gelidus.</i>	y) Annos.
q) Ahenei.	

PSEVSTIS

- 245 *Quadrupedes Phoebi* ^z *quae cogit caussa morari?*
Experientur ^a *item Phaetontis* ^b *secula cladem* ^c
Quid vesper cessas? saturarunt prata capellas: ^d
Ruminat omne pecus: nescit procedere ^e *Phoebus.*

ALATHIA

- Visibus* ^f *humanis famulantur lumina solis,* ^g
 250 *Fixa tenore* ^h *suo, quem prima creavit* ⁱ *origo.*
Cur ^k *noctem reuocas? quid vis* ^l *me fallere*
tentas,
Quod ^m *te* ⁿ *desstituunt vires, suspiria produunt.* ^o

PSEV-

- z) Gold. Phoebum.
 a) Guelf. *expientur*; et Lips. *discedere.*
 Helmst. *experietur*; Lond.
 et Vet. *experiantur*; M.
 Col. et Lips. *experientur.*
 b) Guelf. et M. *Pheron-*
tis; Gold. *Pythontis*; Helmst.
Phatontis; Col. et Lips. *Phe-*
tontis.
 c) Effecit enim Phaeton,
 vt modo regiones vel ad
 cardines mundi infuetum
 aestum sentirent, modo tel-
 lus Aethiopum grauissimis
 et infuetis frigoribus pre-
 meretur.
 d) Col. *caprellas.*
 e) Lond. Vet. Gold. Col.
 et Lips. *discedere.*
 f) Gold. *visibus.*
 g) MSC. M. *pronubia*
panditur iris.
 h) Id est, lege, seu or-
 dine.
 i) Col. *creuit.*
 k) Gold. *cum.*
 l) Ita Guelf. quod non
 displicet; in reliquis *quam-*
uis.
 m) Vet. *quam.*
 n) Gold. *et.*
 o) Gold. *profunt.*

PSEVSTIS

*Pignoris egregii p faciem metuens violari
Accrisus feris obstruxit limina q turris;
Sed iam r tecta super pluuiam f stillauit adulter t 255
Virginis in gremium: Danaes u corruerat aurum.*

ALATHIA

*In caucam x missum non attigit ira leonum
Quamuis passa famem, tutante deo, Daniele, m,
Signatis foribus, cui prandia detulit intus
Habacuc, vno y transiectus regna capillo. z 260*

PSEVSTIS

*Thura a cremate focis b, si quos seruare velitis
Foetus incolumes, iubet hoc c Latonia proles.
Ex humero Tritiae d dependent e spicula mille
Cum totidem neruis, Niobe f vindicta loquacis. g*

ALA-

p) Id est Danaes, filiae
Acrisii.

q) Guelf. et Gold. lu-
mina.

r) Gold. etiam. Helmst.
Sed iam. Lond. Vet. et M.
et iam.

f) Auream. Guelf. plu-
uia. Col. Lipsf. et Gold. ma-
didus; Helmst. plumam.

t) Iupiter.

u) Guelf. Col. et Lipsf.
Danem; Goldast. Danaen;
Lond. Vet. et M. Danes.

x) Lond. Vet. et Gold.
foueam.

y) Gold. solo.

z) Vide Historiam draco-
nis vers. 32. sqq.

a) Gold. iura.

b) Col. et Lipsf. foris.

c) *to hoc deest in MSC. M.*

d) Id est, Dianae, La-
tone filiae. M. truuae;
Helmst. tridie; Col. et Lipsf.
ceruae.

e) M. depellent.

f) Col. et Lipsf. Niobe.

g) Col. et Lipsf. rebellis.

Prouocauit autem Niobe
Dianam ob liberorum prae-
stantiam in contentionem
felic-

ALATHIA

- 265 Presbyterum ^h flammis nec longi temporis actas,
 Nec tanti sexus potuit restringere virtus;
 Sed descripta ⁱ licet mortis sibi fata videret,
 Quam natura dedit ^k legem Susanna ^l subegit. ^m

PSEUSTIS

- Mens robusta viri leuitate cadit muliebri,
 270 Hippomanes ⁿ tractant, gustu sua membra cruen-
 tant.
 Femina quid possit, Terei ^o domus aspera nouit:
 Scit ^p Medea, suis infesta clade perentis. ^q

ALA-

felicitationis et contumeliosis im-
 pudicisque verbis ita irri-
 tauit, ut haec filias, ac to-
 tidem filios, Phoebus sagit-
 tis transigeret. Quae omnia
 admodum eleganter breuif-
 simis exprimit auctor.

h) Guelf. et Ver. *pres-*
byteris; Col. et Lond. *pres-*
byteri.

i) M. Col. et Lipf. *di-*
scripta; Lond. Ver. et Gold.
distincta.

k) M. *vidit*.

l) Guelf. *Subsana*.

m) Id est, naturae im-
 becillitatem superauit.

n) Herba venenata, in
 Arcadia crescens. Guelf. et
 M. *Yponines*; Lond. *Hippo-*
menes.

o) Progne, Terei vxor,
 Itym quem habeat Tereus
 filium vnicum, costum epu-
 landum patri adposuit. M.
Thyrei.

p) Gold. *fit*.

q) Medea grauitate fe-
 rens, Iasonem Glaucam,
 Creontis regis Corinthi
 filiam, vxorem duxisse, Glau-
 cam et postea Creontem
 combussit, proprios filios
 autem Melimum et Phe-
 retem trucidauit ferro.

ALITHIA

Aethera ^r ne foedent ^f *isbaec* ^t comicia ^u, cessent. 182
Femineas vires expavit ^x dux *Holofernes*,
Insignis viduae vesano captus amore. 275
Desert Assyrîi, quod ^y crediderint ^z mulieri.

PSEVSTIS

Ardet Scylla ^a *thoros* ^b, torquebat viscera *Minos*,
Purpureo veterem spoliauit crine parentem. ^c
Sed contempta ^d viro ^e *plumas capit* ^f, *insita* ^g *rostro*, ^h
Vexat ubique ⁱ *pater* ^k, *curuis sonat unguibus aer.* ^l 280

ALITHIA

Coniugis offensum ^m *tumido* ⁿ *sermone tyrannum*
Perfidis et Mediae species commouit Ediffae, ^o
In folio Vasthi meruit captiua ^p *locari,*
Ciuiibus intentam remouens a principe plagam.

PSEV-

r) Vet. <i>areæ</i> ; Lond. M. <i>aëra.</i>	d) Lond. et Gold. <i>con-</i>
<i>tenta.</i>
f) Gold. <i>foendent.</i>	e) Minoi.
t) <i>M. isbaec.</i> Col. et Lipf.	f) <i>M. capit.</i>
issic.	g) Helmst. <i>inscita</i> ; Guelf.
u) Gold. <i>canuuiua.</i>	<i>incita.</i>
x) <i>M. expiauit.</i>	h) Mutabatur enim in
alaudam.
y) <i>M. qui.</i>	i) Lond. <i>vndique.</i>
z) Gold. Lond. Vet. <i>cre-</i>
<i>diderunt</i> ; M. <i>crediderant.</i>	k) Mutatus in ha-
liaetum.
a) <i>M. eo.</i>	l) <i>M. aether.</i>
b) Gold. <i>thoros.</i>	m) <i>M. offensus.</i>
c) Nisum, cuius filia fuit
Scylla, infano Minois amo-
re capta.	n) <i>M. timido.</i>
	o) Esth. II. 7.
	p) Esth. II. 5. 6.
	F

PSEVSTIS

285 Prata virent syluae ^q, frondent, nunc omnia
rident,

Huc Helicon ^r Musas, huc Protheu mitte Napaeas, ^t
Adsint praecipue ^t, qui ^u curant ^x florida ^y Tempe,
Quos in distichI serie ^z complecteris Enni. ^a

ALITHIA

290 Erroris causas finxit ^b timor atque ^c voluptas:
Singula si ^d baratro ^e, si ^f numina ^g singula
caelo,

Si sua mundus habet, si pontus, quid modo restat?
Ni quot ^h membra tenes ⁱ, tot conscitare Penates?

PSEVSTIS

Sponte sua tauri cupiunt ad tecta ^k reuerti,
Vesper oues cytiso ^l, capras depellit ab ulmo;
295 Ni matura ^m redis, lupus insidiabitur agnis.
Cede dies caelo, quia nescit cedere virgo. ⁿ

ALI-

q) Lond. Vet. M. Guelf.
Syluae prata virent.

r) M. alicon.

f) Guelf. Nepeas.

t) Dii.

u) M. quae.

x) Gold. curent.

y) Loca.

z) M. seriem.

a) Helmst. Enni; Gold.
anni. M. Henni.

b) Gold. pinxit; M. fixit.

c) M. esse.

d) Lond. et Vet. sint;
Lipf.

Si singula si baratro sunt sin-
gula numina caelo.

e) Id est, inferno.

f) M. sint.

g) Gold. nomina.

h) Lond. quod.

i) M. renes.

k) M. tecta.

l) M. cicito.

m) Col. et M. natura.

n) Alithia.

ALITHIA

Si vos ° terret oues lupus ad caulas redeuntes,
 Cornibus elatis p illum, mea cura, petatis,
 Quem sine fraude q prius x paschalis vicerat
 agnus.

Figge dies cursum, ne perdat virgo triumphum. 300

PSEVSTIS

Triste r mari veclis Helenae r respectus in
 astris,

Frugibus aerugo, serpentum sibilus u agro,

Hortos x talpa fodit y, digitos vitica perurit:

Omnia quis diuum potuit z componere a tau-
 rum?

F 5

ALI-

- o) Gold. voce. u) Col. et Lipf. sibilus.
 p) Col. Lipf. et M. illa- x) M. Col. et Lipf. ortos,
 tis. y) Guelf. fudit.
 q) fraudis M. z) Helmst. et Guelf. vo-
 r) Ita in Guelf. exstat in luit.
 aliis pius. a) Ita fortassis legendum.
 f) Quoddam est. Displicet enim rō conflagere
 Guelf. et M. aequē ac rō.
 t) Sideris. Gold. Hellac. confringere Lond. et Ver.

ALITHIA

- 305 Dulce viro multer, pratis arentibus ^b imber,
 Mandragorae ^c sterili, fons agricolae ^d sitiēti.
 Praecellunt ^e cunctis animae, (quae) velamina ^f
 carnis
 Exuerint ^g postquam, placarunt iudicis iram. ^h

PSEUSTIS

- Quaenam caelicolas auertit ⁱ dira ^k voluptas?
 310 Zodiaci numquid loca maximus ordo reliquit? ^l
 Aut stertunt omnes ^m, aut tractant pocula Lethes, ⁿ
 Cede dies caelo, quia nescit cedere virgo. ^o

ALI-

- b) Vet. *alentibus*.
 c) Mandragoras est herbae species. Vide PLINII H. N. Lib. XXV. cap. XIII. p. 382. T. II. edit. et passim. Gold. *mandragora*.
 d) M. *agricoli*.
 e) M. Lond. Guelf. Vet. *praecellit*; Helmst. *praecellunt*.
 f) Goldast. *vel anima*.
 g) Sic Col. Lips. Helmst. Habet autem Gold. *eruerit*. M. Guelf. Lond. ac. Vet. *exuerit*.
 h) Guelf. et M. *placari*; Lond. et Vet. *placarit*. Nobis quidem, vt versum ob-
 scurum magis redderemus *perspicuum*, legi posse *videtur placarunt*, saluo tamen meliori.
 i) Aliorsum vertit. M. *euertit*.
 k) Helmst. *ira*.
 l) M. *deliquit*; Lond. Vet. Col. et Lips. *reliquit*; Guelf. et Gold. *relinquit*.
 m) Dii nempe.
 n) In Col. et Lips. hoc ordine versus leguntur:
 Aut stertunt omnes, aut tractant pocula Lethes,
 Zodiaci numquid loca maximus ordo reliquit.
 o) Col. et Lips. *retro*,

ALITHIA

Obtutu^p vigili curat^q fastigia caeli,
 Quicquid nutrit humus, quicquid producit abyf-
 sus;
 Nec^r somnum^f nouit, qui verbo cuncta creauit. 315
 Fige dies cursum, perdat ne^t virgo triumphum.

PSEVSTIS,

Dic mihi, dum tristes^u adiit Proserpina sedes,
 Lege^x data^y matri^z vellet si^a nata reuerſi,
 Guſtum^b perfidiae quis primum^c prodidit^d
 ore?^e
 Dic et Troianum lauderis^f ſcire ſecretum. § 320

F 3

ALI-

p) Guelf. obtutu.	a) Sic legit Guelferb. in aliis exſtat ſi vellet.
q) M. Guelf. Ver. curat;	b) Namque tria grana mali punici, vel nouem, vt alii maluerunt, comederat.
Col. Lipf. Lond. curant.	c) Col. primo.
r) Col. Lipf. Lond. non.	d) Col. protulit; M. prodiit.
f) Col. Lipf. Gold. ſum-
mun.	e) Aſcalaphus nimirum.
t) Ita Guelf. in aliis ne
perdat.	f) Gold. laudis et; Col. laudis tu; Lipf. laudis omiſ-
ſo tu.
u) Infernales.	g) Spectans ad Palla-
dium, Troiae adſeruatum.
x) Si nihil eorum guſtaf-
ſer, quae forent apud in-
feros.	
y) A Ioue.	
z) Cereri.	

ALITHIA

Quum^h pelagus mundoⁱ, mundus subsistat^k olympo,
 In medio semper consistat^l pendulus aër,
 Dic, ubi terra leuem caeli supereminet^m axem?
 Et te posse dei tetragrammatonⁿ adnuo fari.

PSEVSTIS

325 *Ista*^o *suis hodie si praeualet artibus in me,*
Dum cessit^p *Mopso Calchantis*^q *more*^r *dolebo.*
Fraude puellari me non^s *patiar superari.*^t
Millesies repetam, nisi^u *subtrahat Hesperus horam.*^x

ALITHIA

Nunc^y *utinam Thales*^z *falsorum fictor adesses,*
 330 *Quattuor imprimis euangelicae rationis*
Vtar^a *codicibus, verum*^b *de virgine corpus*
Vt deus adsumsit^c, *nec me labor iste*^d *grauabit.*

PSEV-

h) Gold. <i>dum.</i>	r) Calchas, diuinandi peritia a Mopso victus, prae moerore diem suum obiit.
i) Mundus hoc loco terram significare videtur.	s) Guelf. et Gold. <i>sed non</i> ; Lond. Vet. M. <i>sic non</i> ; Col. et Lipf. <i>me non.</i>
k) Lond. et Vet. <i>subsistat</i> ; Col. et Lipf. <i>subsistit</i> ; Gold. M. et Guelf. <i>subsistat.</i>	t) Lipf. <i>sueprari.</i>
l) Helmst. <i>subsistit</i> ; Gold. Lond. Vet. Col. et Lipf. <i>consistit</i> ; Guelf. et M. recte <i>consistat.</i>	u) Col. et Lipf. <i>ni.</i>
m) M. <i>supereminat.</i>	x) Guelf. <i>oram.</i>
n) Sanctissimum nomen Ichouah.	y) Gold. O.
o) Alithia.	z) M. Guelf. Lond. <i>tales.</i>
p) M. <i>cessat.</i>	a) Helmst. Col. et Lipf. <i>vtar</i> ; aliis probatur <i>ntar.</i>
q) Ita Col. et Lipf. aliis placet <i>Calcantis.</i>	b) Gold. Lond. Vet. <i>nostrum</i> Guelf. <i>vestrum</i> ; M. <i>verum</i> ; Col. <i>sacrum.</i>
	c) Guelf. <i>accepit.</i>
	d) Col. <i>ille.</i>

PSEVSTIS

Egregiam sobolem ^e cui per Stilbontis amorem
 Vi superum magna ^f sociasti, teste Capella, ^g
 Obsecro te Phronesi ^h, iubeas reticere sorori ⁱ 335
 Quo tendit ^k cedo ^l, nec ^m me cessisse ⁿ negabo.

CONCLUSIO

PHRONESIS ALITHIAE.

Mortales cuncti quod contendunt ^o adipisci,
 Nec ^p, si perficiant ^q, vitae discrimina curant,
 Ex insperato ^r dominus tibi contulit ultro.
 Ut cessare velis, devictus supplicat hostis. 340
 Thraëcius vates commouit pectine Manes,
 Te moueant ^s lacrymae. Iam tollit cornua Phoebe:
 Sol petit occasum ^t, frigus succedit opacum. ^u
 Desine quod restat, ne desperatio laedat.

Nunc

e) Philologiam filiam
 Phroneseos, quae nupsit
 Mercurio, seu Stilbonti.

f) Magnam potius; ma-
 gna enim ponitur hic rhyth-
 mi caussa.

g) Martino Capella.
 Vide eius fabulam de Philo-
 logiae et Mercurii nuptiis.

h) Lond. et Ver. Phro-
 nesir.

i) Alithiae.

k) Gold. tendis.

l) Gold. caelo.

m) M. ne me.

n) M. vicisse.

o) M. concedunt.

p) M. ne.

q) Perficere possint.

r) Helmst. M. Lipf. inspi-

rato.

s) M. maneant.

t) In quibusdam ocea-

num.

u) Bis legitur hic versus

in Col. post versum

CCCXXXVIII. atque hoc

loco.

- 345 Nunc ^x Alathia, deo reddens pia carmina plectro,
 Hoste suo victo coepit modulari benigno:
 Alme deus, triplex, simul omnipotens, pie, simplex,
 Qui caelum, terras, mare, tartara rite gubernas,
 Quique regis cuncta ^v propria virtute sub vna,
 Erige subiectos cunctos tibi, sterne superbos,
 Cui sit laus semper, virtus, pax, gloria perpes,
 352 Quem decet aeternum regnum sine fine per acuum.

x) Vers. CCCXXXV. deatur Lessingio, supra do-
 fqq.vsq. ad finem in Guel- cui.
 ferbyrano Codice MSC. y) Peccat versus, vt alii
 leguntur: in reliquis de- in hac ecloga, in quantitate,
 ficiunt. De iis quid vi- restitui autem potest sic: et
 qui cuncta regis etc.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

- P. 19. *lit. h.* adde: exstat in editione *bibliothecae eccles. MIRAETI a FABRICIO CLS 15 CCXVIII.* in fol. *recusae*,
 P. 33. *lin. 1. leg.* Theodorus.
 P. 35. *lin. 7. leg.* auctores,
 — *lin. 8.* post *Cathonis* inferre comma.
 P. 45. *lit. b.* adde: Falso sibi persuasit GOLDASTVS, Theodulum antea numquam fuisse editum.
 P. 56. v. 13. *leg.* ipseque.
 — v. 18. post *vincis* inferre comma.
 P. 61. v. 70. post *vixerat* adpone comma.
 P. 64. v. 97. *leg.* limite.
 P. 68. *lit. r.* post *suasore* et *filio* deleantur commata,
 P. 70. v. 178. post *viros* inferre comma.
 P. 74. v. 215. post *perento del.* *lit. f. v. 216. lit. g.* post *pernas* muta in *f.* post *dimisit* pone *lit. g.*
 P. 78. v. 246. *leg.* faecula, et adpone *ru cladem* punctum.
 P. 80. v. 265. *leg.* presbyterium,
 — *lit. n.* adde: vide PLINII H. N. *Lib. VIII. cap. XXXXII. T. I. p. 468. it. Lib. XXVIII. cap. XI. T. II. p. 473.* edit. HARDVINI in fol.
 — *lit. o. leg.* habebat.
 Titulos tetraastichorum ALATHIA inscriptos muta in ALITHIA.

84 883

AB 84 883

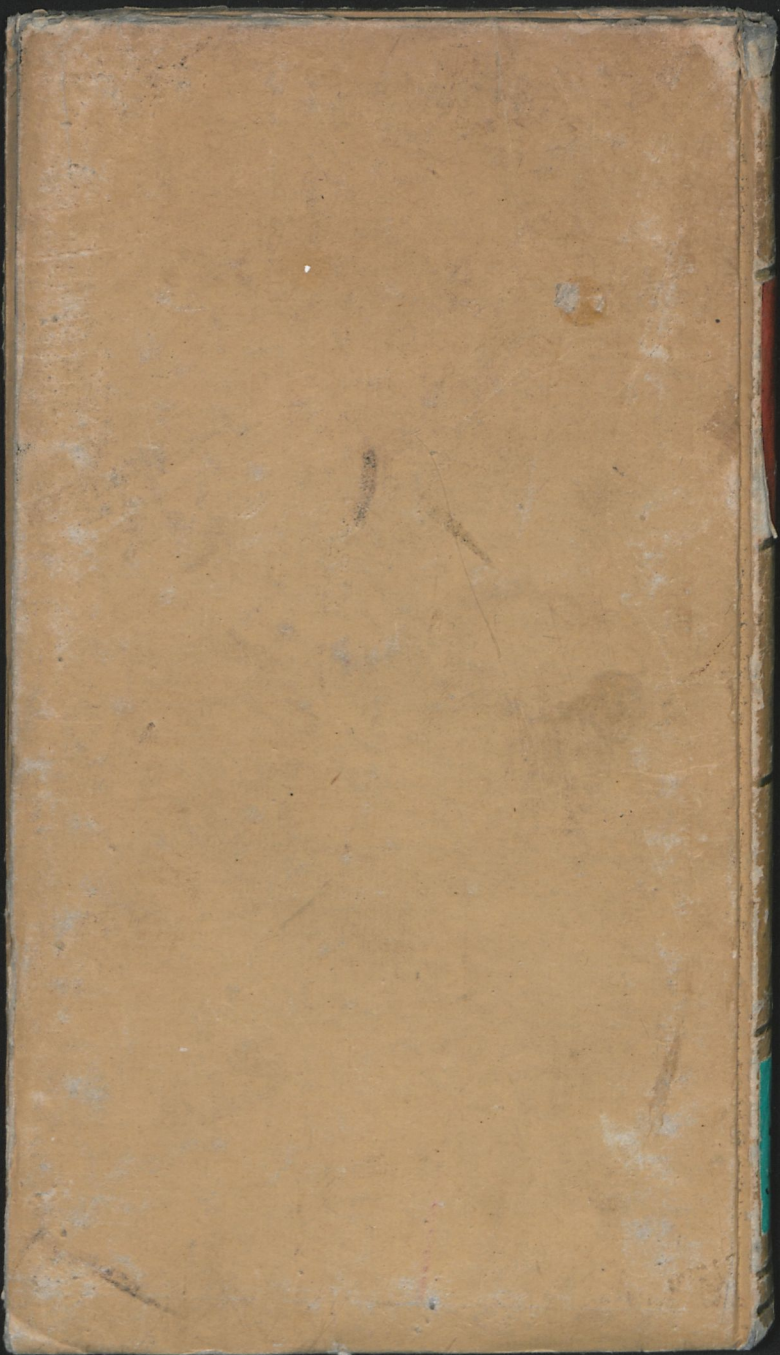
ULB Halle
006 839 215

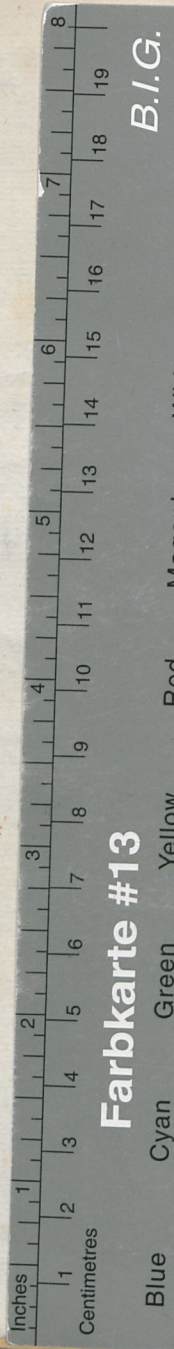
3

v 2 78

THEODVLI E C L O G A .

AD
CODICES MSS. VETERESQVE EDITIONES
RECENSUIT ET CVM LECTIONIS VARIETATE
ITEMQVE COMMENTATIONE CRITICA

E D I D I T
I . G . S . S C H W A B E .

KCEN: DOM-
GYMNASIUM
ZU
MAGDEBURG.

ALTENBURGI ✕
EX OFFICINA RICHTERIA
CIC MDCC LXXIII.

coll. h